

ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ

« Ἰησοῦς Χριστὸς ἐγενήθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ Θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωσις » (Α΄ Κο 1,30)

ΔΟΣΑ ΕΝ ΥΓΙΣΤΟΙΣ ΘΕΩ
ΚΑΙ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ.

ΠΑΡΘΕΝΙΟ
ΤΥΛΟΣ
Υπερ. Εργασιών
Κ.Δ. Θεσσαλονίκης
Αρ. Πρωτ. 45/20071

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ»
ΠΕΛΟΠΟΣ 7
54633 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Ε΄
ΕΤΟΣ ΟΗ΄
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2023
Άρ. Φύλ. 935

ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ

Μηνιαίο Όργανο

Όμωνύμου Όρθοδόξου Αδελφότητας

ΚΩΔΙΚΟΣ: 2534

Τεύχ. 935, ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2023

Ίδιοκτησία - Έκδοση
Ο.Χ.Α. «ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ»
Πέλοπος 7, 546 33 Θεσ/νίκη
Τηλ. - fax: 2310 270630, 274518
www.apolytrosis.gr
e-mail: apolytrosis@otenet.gr

Δ/ντής Συντάξεως:
Γεώργιος Μυτιληναίος
Άλ. Συμεωνίδη 6, 54639 Θεσ/νίκη

Δημιουργικό, προεκτύπωση, καλλιτεχνική επίμελεια:

«Χριστιανική Έλπίς»

Όρθόδοξη Αδελφότητα,

Φίλυρο Θεσ/νίκης

Τηλ.: 2310 677136

Έκτύπωση - βιβλιοδεσία:

«ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΗ Μ.Ι.Κ.Ε.»

Τηλ.: 2310 700770

Έτήσια συνδρομή:

Έσωτερικού: 12€

Έξωτερικού: 35€

Κύπρου: 25€ ΗΠΑ: 45\$

Καναδά: 50\$ Αυστραλίας: 55\$

Άρ. λογ. ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ:

6074010115324

Ο.Χ.Α. «ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ»

Γιά τούς συνδρομητές
του έξωτερικού

IBAN: GR 94 0171 0740 0060

7401 0115 324

Περιεχόμενα

Πρώτη μας προτεραιότητα	299
Νά πώς μετράει!	300
Νύχτα.....	302
Σύναξη υπερευλογημένη	304
Έπίγειο Σεραφείμ.....	306
Ό Ναός του Σολομώντος Β': ή λατρεία του	308
Φιλοθεΐα καί φιλοζωΐα.....	310
«Εΐρήνη-εΐρήνη. Καί πού έστιν εΐρήνη;» (ΐε 6,14)	312
Έθνικός Ύμνος' 200 χρόνια άπό τή σύνθεσή του.....	314
Χριστουγεννιάτικα άπροσδόκητα	317
«...νά κάνω τόν Θεό νά χαμογελά!».....	318
Παρεξήγηση (διήγημα)	320
Άκολουθώντας τούς μάγους... ..	322
Χριστούγεννα 2023 (ποίημα).....	323
Συζητώντας τά γεγονότα.....	324
Περιεχόμενα τόμου 2023	325

Πρώτη μας προτεραιότητα

Ἄνοιγει πρῶτος τὴν αὐλαία τῆς δράσης τῶν προφητῶν μετὰ τὴ Βαβυλώνια Αἰχμαλωσία ὁ προφήτης Ἄγγαιος, ὁ ὁποῖος ἐμφανίζεται τὸ 520 π.Χ. στὴν προφητικὴ σκηνή. Τὸ ὄνομά του σημαίνει Ἐόρτιος καὶ ἡ μνήμη του γιορτάζεται στίς 16 Δεκεμβρίου.

Ἐπωμίζεται ὁ Ἄγγαιος τὴν ἀποστολή νὰ παροτρύνει τοὺς ἐπαναπατρισθέντες Ἰουδαίους νὰ ἀνοικοδομήσουν τὸν ἐρειπωμένο Ναὸ τοῦ Σολομῶντος. Ἡ φροντίδα τῶν Ἰουδαίων νὰ ἀποκατασταθοῦν στὴν πατρίδα τους μετὰ τὴν ἐξορία, ἡ ἔγνοια νὰ χτίσουν καὶ νὰ καλλωπίσουν τὰ δικά τους σπίτια τοὺς εἶχε ἀπορροφήσει. Ποιὸς προλάβαινε ν' ἀσχοληθεῖ μὲ τὸν Ναό;...

Ἐλέγχει ὁ Θεὸς τὴν ἀμέλεια καὶ τὴν ἀδιαφορία τους μὲ τὸ στόμα τοῦ προφήτη Ἄγγαιου: «Καιρὸ ἔχετε γιὰ νὰ χτίζετε σπίτια γιὰ τὸν ἑαυτὸ σας, ἀλλὰ τὸν οἶκο τοῦ Κυρίου τὸν ἀφήνετε ἐρείπιο!» (1,4). «Διαπράττουμε φοβερὴ καὶ ἀδικαιολόγητη ἀμαρτία, ὅταν δὲν δίνουμε προτεραιότητα στὰ πράγματα τοῦ Θεοῦ, θεωρώντας σπουδαιότερες ἄλλες ἀνθρώπινες ὑποθέσεις», διδάσκει ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας.

Στὴν εὐδαιμονιστικὴ καὶ ἐγκεντρικὴ ἐποχὴ μας ἡχεῖ ἀφυπνιστικὸ τὸ μήνυμα τοῦ Ἄγγαιου. Δὲν ἀρέσει στὸν Θεὸ νὰ περιστρέφονται ὅλες οἱ ἔγνοιες μας γύρω ἀπὸ τὸ ἐγὼ μας, νὰ ἀπορροφᾷ τὸ ἐνδιαφέρον μας μόνον ὁ ἑαυτὸς μας, νὰ ἐπαναπαυόμαστε στὸ ἀτομικὸ μας βόλεμα. Ἐκεῖνος ἄφησε τοὺς οὐρανοὺς, κατέβηκε σκαλί-σκαλί τὴν κλίμακα τῆς ἔσχατης ταπεινώσεως, ἐνανθρώπησε ὁ Ἄναρχος -γιατί;- γιὰ μένα καὶ γιὰ σένα, γιὰ νὰ ἀναστηλώσει τὸν γκρεμισμένο μας ναό... Ἐμεῖς;...

«Τί ἀνταποδώσωμεν τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων ὧν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν;», ψάλλει ἡ Ἐκκλησία μας. «Δι' ἡμᾶς Θεὸς ἐν ἀνθρώποις, διὰ τὴν καταφθαρεῖσαν φύσιν ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν· πρὸς τοὺς ἀχαρίστους ὁ Εὐεργέτης· πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους ὁ Ἐλευθερωτὴς· πρὸς τοὺς ἐν σκότει καθημένους ὁ Ἥλιος τῆς δικαιοσύνης...». Ὅλα τὰ ἐπιτέλεσε καὶ τὰ ἐπιτελεῖ ὁ Θεὸς γιὰ χάρη μας! Ποιὸ εἶναι στ' ἀλήθεια τὸ δικὸ μας ἀνταπόδομα;

Καθὼς ὀδεύουμε στὸν δρόμο πού ὀδηγεῖ στὴ Φάτνη, μᾶς προσφέρεται ἡ εὐκαιρία -μὲ τὴ φωνὴ τοῦ προφήτη Ἄγγαιου νὰ μᾶς καθοδηγεῖ- νὰ ἀναζητήσουμε καὶ νὰ διακρίνουμε τίς δικές μας προτεραιότητες· τί μετοχὴ ἔχει στὴ ζωὴ μας ἡ ὕλη καὶ ἡ ἀπόλαυσή της καὶ ποιά θέση ὁ Θεός;... Δίνουμε σ' Ἐκεῖνον τὴ θέση πού τοῦ ἀρμόζει, τὴν πρώτη θέση στὴν καρδιά μας, τὴν πρώτη προτεραιότητα στὴ ζωὴ μας;

Νά πῶς μετράει!

Νύχτα θαυμαστή, ασύλληπτη! Ὁ Θεός, ὁ αἰώνιος Κύριος, ὁ δημιουργός τοῦ παντός, αὐτός πού δέν τόν χωροῦν οἱ οὐρανοί, γεννιέται βρέφος καί κοιμᾶται τυλιγμένος μέ φασκιές σέ μιά φάτνη, σ' ἓνα παχνί!

Πῶς νά ψηλαφίσει ὁ νοῦς τό μυστήριο! Πῶς νά τό χωρέσει! Σάν νά ἄδειασε μέσα στή χουφτίτσα αὐτοῦ τοῦ νεογέννητου ἢ θάλασσα, οἱ ἀπέραντοι ὠκεανοί! Καί πάλι τίποτα δέν λέμε!...

Καί πλησιάζει νά Τόν προσκυνήσει τελευταῖος ἀπ' ὅλη τήν κτίση ὁ ἄνθρωπος. Τί συνάντηση, στ' ἀλήθεια! Ὁ πλάστης, ἀδύναμο «παιδίον» πού κλαίει κι ἀναζητᾶ τροφή καί προστασία, ἐνῶ τό πλάσμα του φορτωμένο μέ τή δόξα καί τά παράσημα τῶν ἐπιτευγμάτων του: πολιτισμοί, ἀνακαλύψεις, γνώση, καί τόσα ἄλλα, λαμπερά...

Ἡ τελευταία φορά πού συναντήθηκαν πρόσωπο μέ πρόσωπο ἦταν στήν Ἐδέμ ἐκεῖνο τό τραγικό δειλινό. Τότε πού ὁ οὐράνιος Πατέρας τόν ἀναζητοῦσε μέ πόνο, κι ἐκεῖνος, ἀντάρτης καί προδότης ἀπέναντι στήν ἀγάπη του, προσπαθοῦσε νά τοῦ κρυφτεῖ καί νά τοῦ ξεφύγει. Κι ὅταν ἡ πύλη τοῦ παραδείσου ἔκλεισε βαριά πίσω ἀπό τούς παραβάτες, τούς ντυμένους μέ τά δέρματα τῆς ντροπῆς, τό ἐγωιστικό πείσμα καί ὁ παραλογισμός τους ἀντί νά λουφάξουν θέρειψαν, ἐνῶ ἡ ἐνοχή μαστίγωνε πλέον ἄγρια τίς ψυχές τους.

Ἔτσι, ὁ Κύριος καί οἱ ἐντολές του, ἀγκάθια πού μάτωναν τά πονηρά τους «θέλω», τούς ἔγιναν ἀπεχθῆ καί τά μίσησαν κρυφά ἢ καί ὀλοφάνερα. Νά πῶς ἀποδίδει ὁ ἐμπνευσμένος ποιητής Γ. Βερίτης τήν ἀντίδραση τοῦ πεσμένου ἀνθρώπου ἀπέναντι στόν ἅγιο Θεό:

*«Δέ θά σέ ποῦμε πιά Πατέρα,
δέ θά σέ ποῦμε Πλάστη πιά·
ποθοῦμε λευτεριάς ἀγέρα,
κοντά σέ σένα εἶν' ἡ σκλαβιά.»*

*Θεέ, τραβήξου από μπροστά μας,
σκιάχτρο του νου και τής ψυχής.*

.....
*Φύγε, Θεέ! ποιός τ'όπε; πλάνη
πώς κυβερνάς τόν κόσμο έσύ'
ύλη και δύναμη μās φτάνει
για μιά ζωή γλυκιά, χρυσή»¹.*

Όμως μετά από τόσες και τόσες παρόμοιες και επίσημες διακηρύξεις, γιατί τώρα αυτός ό επίδοξος... «Θεός» πλησιάζει όχι άπλώς σεβαστικά αλλά συντετριμμένος τό θείο βρέφος;

Είναι διότι κάτω από τά φανταχτερά του ένδύματα κρύβεται ένα σώμα όλο κακοφομισμένες πληγές και έλκη, μιά ύπαρξη πού καταρρέει και φτιασιδώνεται για νά καλύψει τόν θάνατο πού τήν κατατρώνει άνελέητα. Πραγματικά, μένει κανείς άναυδος: Ό άνθρωπος, «διαφωτισμένος», δήλωσε πανηγυρικά *urbi et orbi* ότι «ό Θεός δέν μās χρειάζεται πιά!» ότι ή περίφημη λογική του μπορούσε νά άπαντήσει σέ όλα και νά τόν όδηγήσει στην εύτυχία. Όμως πόσο κράτησε αυτή ή εύφορία; Ούτε διακόσια χρόνια. Πάνω στην πρώτη της κορύφωση, στον 20ό αί., σάρωσαν τόν κόσμο οί δύο πρώτοι στην ίστορία παγκόσμιοι πόλεμοι μέ έκατομμύρια θύματα, πού τούς όργάνωσαν και τούς κατηύθυναν τά πιό άναγνωρισμένα μυαλά, έργαστήρια και μέθοδοι. Καί μή βιάζεστε! Τά χειρότερα μās περιμένουν μόλις παρακάτω: άκούγονται κιόλας τά πρώτα τους άνατριχιαστικά κροταλίσματα...

Ό ταλαίπωρος λοιπόν ψευδεπίγραφος, μετέωρος, αυτοκαταστροφικός «Θεός», όδηγεί τά βήματά του στή φάτνη τής Βηθλεέμ, ίκετεύοντας μέ δάκρυα καυτά τόν άληθινό Θεό, ό όποίος σαρκώνεται από τή λαχτάρα Του νά τόν βοηθήσει, για μετάγγιση και νόημα ζωής.

Θά μου πεις βέβαια: Καί πού βλέπεις τόν άνθρωπο νά έρχεται μετανιωμένος προσκυνητής και ίκέτης στή φάτνη του Χριστού; Σήμερα ή άποστασία από τήν πίστη σέ παγκόσμια κλίμακα είναι πιά καθεστώς. Συνωπισμός στην «πλατείαν πύλην» ποιόι παίρνουν τόν δρόμο του Σταυρού; Ποιοί ένδιαφέρονται;...

Όμως όχι, μή σκέφτεσαι έτσι. Δέν μετράει έτσι ό Θεός. Θεός νά μάθεις πώς σ' άλήθεια μετράει;

«Νά κάνεις ακούραστα τό καλό. Άν θυμηθείς τή νύχτα, όταν πέφτεις νά κοιμηθείς, πώς “δέν έκανα εκείνο πού 'πρεπε”, τότε νά σηκωθείς άμέσως και νά τό κάνεις. Άν γύρω σου οί άνθρωποι είναι κακοί κι άναίσθητοι και δέ θελήσουν νά σ' άκούσουν, τότε νά πέσεις μπροστά τους στα γόνατα και νά τούς ζητήσεις συγγνώμη, γιατί, μά τήν άλήθεια, φταίς και σύ πού δέ θέλουν νά σ' άκούσουν. Κι αν έξαγριωθούν τόσο πολύ πού νά σου είναι άδύνατο νά τούς μιλήσεις, τότε νά τούς βοηθάς σιωπηλά και ταπεινά, χωρίς νά χάνεις ποτέ σου τήν έλπίδα. Κι αν σέ παρατήσουν όλοι και σέ διώξουν μέ τή βία, τότε, όταν θά μείνεις μόνος, πέσε στό χώμα και φίλησέ το, βρέξε το μέ τά δάκρυά σου, και ή γη θά δώσει καρπούς, έστω κι αν δέ σέ δεί

καί δέ σ' ἀκούσει κανένας στήν ἀπομόνωσή σου. Νά πιστεύεις ὡς τό τέλος, ἔστω κι ἂν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τῆς γῆς χάνανε τήν πίστη τους κι ἔμμενες μονάχα ἐσύ πιστός: Πρόσφερε τή θυσία σου καί τότε καί ὕμνησε τόν Θεό ἐσύ, ὁ μόνος πού ἔμεινες.

Κι ἂν συναντήσεις ἄλλον ἕναν σάν καί σένα, νά ἀμέσως ἀμέσως ἕνας ὀλάκερος κόσμος, ἕνας κόσμος ζωῆς ἀγάπης. Ἀγκαλιαστεῖτε τότε καί ὕμνηστε τόν Κύριο: γιατί ἡ ἀλήθεια Του ἐκπληρώθηκε ἔστω καί μέ σᾶς τούς δυό μονάχα...»².

Κατάλαβες, ἀδελφέ μου;

Εὐλογημένα
Χριστούγεννα!

Εὐ. Ἀλ. Δάκας

1. Γ. Βερίτη, *Ἄπαντα ποιήματα* (ἀπό τό ποίημα *Τρεῖς φωνές*), Ἀθήναι 1982, σ. 72.

2. Φ. Ντοστογιέβσκη, *Ἀδελφοί Καραμαζόβ*, τ. 2, μτφρ. Ἀ. Ἀλεξάνδρου, Ἀθήνα 1990, σσ. 256-257.

Νύχτα

Δέν εἶχε βραδιάσει ἀκόμα. Χτυποῦσαν οἱ καμπάνες τοῦ Ἑσπερινοῦ. Ἀκολούθησε σφαγή μέσα σέ κραυγές. Δέν ξεχάστηκε ποτέ αὐτός ὁ Ἑσπερινός τοῦ 1268 μ.Χ., «ὁ Σικελικός Ἑσπερινός». Τό ἴδιο καί κείνη ἡ φοβερή νύχτα τοῦ 1572 μ.Χ., «ἡ νύχτα τοῦ ἀγίου Βαρθολομαίου», τήν ἄλλη μέρα ξημέρωνε ἡ γιορτή του. Κι ὕστερα στά 1938 μ.Χ., «ἡ νύχτα τῶν κρυστάλλων». Πολλές τέτοιες νύχτες ἦρθαν στή ζωή τῶν ἀνθρώπων, τόσο σκοτεινές πού καλά εἰπώθηκε ὅτι «ὁ ἄνθρωπος γιά τόν ἄνθρωπο εἶναι λύκος» ἢ ὅτι ἐκείνη τή νύχτα «εἶχαν πάψει νά οὐρλιάζουν οἱ λύκοι, γιατί οὐρλιαζαν οἱ ἄνθρωποι».

Μιά ἥσυχη νύχτα τοῦ 1818 μ.Χ., παραμονές Χριστουγέννων, ἕνας ἐφημέριος στήν Αὐστρία ἐπέστρεφε στό σπίτι του μετά ἀπό μιά χριστουγεννιάτικη γιορτή, διαλέγοντας ἕνα διαφορετικό μονοπάτι. «Ξαφνικά βρέθηκε σέ ἕναν λόφο νά ἀτενίζει ἀπό ψηλά τό χιονισμένο χωριό καί νά ἀπολαμβάνει τή μαγευτική σιωπή τῆς νύχτας. Ἐκείνη τή στιγμή θυμήθηκε ἕνα ποίημα πού εἶχε γράψει δύο χρόνια πρίν, τό ὁποῖο περιέγραφε τή σκηνή πού οἱ ἄγγελοι ἀνακοινώνουν στούς βοσκούς τή Γέννηση τοῦ Μεσσία. Τήν ἄλλη μέρα στράφηκε σ' ἕναν φίλο του συνθέτη, ὁ ὁποῖος συγκινήθηκε τόσο πολύ ἀπό τήν ἀθωότητα καί τήν ὁμορφιά τῶν λέξεων, πού συνέθεσε τή μουσική σέ λίγες μόνον ὥρες». Ἔτσι γεννήθηκε τό τραγούδι «Ἄγια Νύχτα».

Ἀπό κεῖ καί πέρα τό τραγούδι διαδόθηκε στίς Ἄλπεις, στή βόρεια Εὐρώπη, στήν Ἀμερική, σ' ὅλον τόν κόσμο. Ἔχει μεταφραστεῖ σέ πάνω ἀπό 150 γλώσσες, ἔχει ἠχογραφηθεῖ καί ἐρμηνευτεῖ ἀπό σπουδαίους καλλιτέχνες, ἔχει ἐγκωμιαστεῖ ἀπό κλασικούς συνθέτες ὅπως ὁ Βέρντι καί ὁ Βάγκνερ.

Στήν Κίνα, στίς ταραχές τοῦ 1966 μ.Χ., πολιτικοί κρατούμενοι μέσα στίς φυλακές ξαναβρῆκαν τήν ἐλπίδα, ὅταν μέσα στούς σκοτεινοῦς διαδρό-

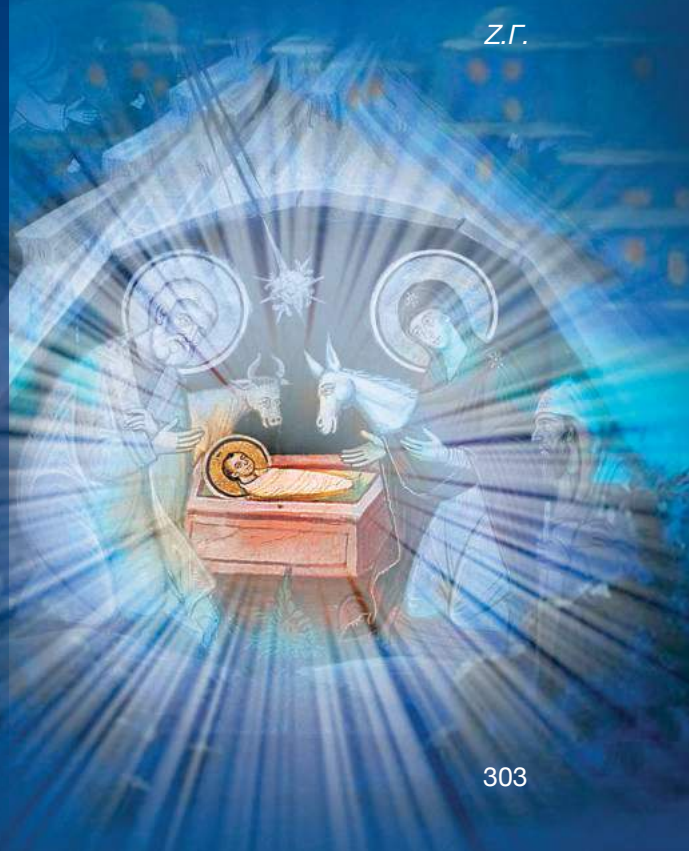
ταμπέλα που έγραφε "Καλά Χριστούγεννα", τό ίδιο έκανε και ο έχθρός. "Επειτα δύο άπ' τούς άνδρες μας έριξαν κάτω τά όπλα τους και μέ τά χέρια στό κεφάλι πήδηξαν τό στηθαίο και συναντήθηκαν μέ δύο Γερμανούς, που έκαναν άκριβώς τό ίδιο. Δώσανε τά χέρια τους και μετά άκολουθήσαμε όλοι οί υπόλοιποι. Βρεθήκαμε νά μιλάμε και νά γελάμε μέ άνδρες τούς όποιους προσπαθούσαμε νά σκοτώσουμε λίγες ώρες πριν».

Σήμερα, παραμονές Χριστουγέννων του 2023 μ.Χ., ζούμε, χωρίς άμφιβολία, μία άκόμη σκοτεινή νύχτα.

Και λέω, όταν έστω και ένα τραγούδι για Σένα μπορεί νά φέρει τόση συγκίνηση, τόση άγάπη, χαρά και γαλήνη, τόση προσδοκία, πόσο μπορείς Έσύ μέ τή Γέννησή σου μέσ στην καρδιά μας νά μεταβάλλεις τή νύχτα τής ζωής μας και τής ιστορίας μας σέ "Άγια Νύχτα!

Ή νύχτα φεύγει, φτάνει ή μέρα.

Ζ.Γ.

μους και στά παγωμένα κελλία άκούστηκε παραμονή Χριστουγέννων ή κινεζική έκδοχή τής «Άγιας Νύχτας» άπό μία φυλακισμένη σοπράνο. «Ή φυλακή ξαφνικά σώπασε κι όλες οί κρατούμενες τήν άκούγαν μέ κομμένη τήν άνάσα».

Στόν Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, παραμονή Χριστουγέννων του 1914 μ.Χ., γεμάτοι έκπληξη βρετανοί στρατιώτες άρχισαν νά άκούν άπό τά γερμανικά χαρτώματα τόν έχθρό νά τραγουδά «Stille Nacht! Heilige Nacht!». Άμέσως άρχισαν νά τραγουδούν και αύτοί τήν άγγλική έκδοχή. Τό έπόμενο πρωί, γερμανοί και βρετανοί στρατιώτες άφησαν κάτω τά όπλα τους και συναντήθηκαν στην ούδέτερη ζώνη, για νά γιορτάσουν Χριστούγεννα. Βρετανοί στρατιώτες άφηγούνται: «Είχαμε κολλήσει πάνω μας μία

Σύναξη ὑπερευλογημένη

Μετά από κάθε μεγάλη γιορτή πού τιμούμε τό κύριο πρόσωπο, ἀκολουθεῖ ἡ «σύναξη» τοῦ δεύτερου στήν τάξη προσώπου. Γι' αὐτό μετά τά Θεοφάνια γιορτάζουμε τόν ἅγιο Ἰωάννη τόν Βαπτιστή καί τήν ἐπομένη τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τελούμε τή Σύναξη τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριήλ.

Τί πιό ὠραῖο, λοιπόν, ἀπό τό νά τιμούμε μετά τή Γέννηση τοῦ Χριστοῦ τή Σύναξη τῆς Θεοτόκου στίς 26 Δεκεμβρίου! Μετά ἀπό κάθε γέννα σπεύδουν συγγενεῖς καί φίλοι νά συγχαροῦν τή μητέρα καί νά δώσουν δῶρα καί εὐχές γιά τό χαρμόσυνο γεγονός. Στήν περίπτωση τῆς Παναγίας μας συνάζονται οἱ χριστιανοί,

μά τά συγχαρητήρια δέν ἀρκοῦν καί οἱ εὐχές μεταβάλλονται σέ δοξολογίες. Πρόκειται γιά μία γιορτή πού μᾶς δίνει τήν εὐκαιρία νά σταθοῦμε μέ εὐγνωμοσύνη μπροστά στήν πολυαγαπημένη μας Παναγία, νά τήν εὐχαριστήσουμε γιάτί μπήκε στή ζωή μας σκέπη καί προστασία, ἰατρός καί εὐεργέτιδα φανερή ἀλλά καί ἄδηλη.

Ἡ «μητράνανδρος βρεφοτρόφος» στέκει στήν κορυφή τῆς ἀνθρωπότητας, πρότυπο ἀφθαστης ἀγιότητας ἀλλά ταυτόχρονα προσιτή καί στόν πιό ἀπλοϊκό πιστό πού τήν ἐπικαλεῖται καρδιακά. Εἴτε ἐνώνουμε τή φωνή μας μέ τόν ψαλμωδό στό ὑπέροχο «Τί θαυμάζεις Μαριάμ;» εἴτε τῆς μιλοῦμε μέ λόγια αὐθόρμητα, δέχεται τίς προσευχές μας ὡς μητέρα, μᾶς ἐνισχύει μέ τή μεσιτευτική τῆς θωπεΐα.

Ἡ Παναγία μας πού ὑπηρέτησε τό κορυφαῖο θαῦμα τῆς ἐνανθρώπησης γιά τή σωτηρία μας ἀπλώνει τά ἄχραντα χέρια τῆς ὡς πλατυτέρα τῶν οὐρανῶν καί δέεται γιά τοῦ καθενός μας τήν ἀναγέννηση. Αὐτή πού διατηροῦσε ἄσπιλο τό «ταμεῖον» τῆς στήν κακόφημη Ναζαρέτ χώρεσε «ἐν γαστρὶ» τόν ἀχώρητο Θεό καί καταθέτει μέ παρρησία λιτές, γιά νά γίνουμε ὅλοι μας χωρητικοί τοῦ Χριστοῦ. Τό ἅγιο Δωδεκαήμερο μέ τίς ὑπέροχες λατρευτικές εὐκαιρίες προσφέρεται γιά τέτοιες ἀλλοιωτικές κινήσεις καί ἡ Σύναξη τῆς Ὑπερευλογημένης μᾶς ἐξασφαλίζει ἕναν θερμό σύμμαχο στήν προσπάθεια νά ἐπεκτείνουμε τή χωρητικότητα τῆς ὑπαρξῆς μας: νά χωρέσουμε ὅλους μέσα μας ἀνεξάρτητα ἀπό τίς πληγές πού μπορεῖ νά μᾶς προξένησαν, γιά νά αὐξηθεῖ καί ὁ χώρος τοῦ ἀχώρητου Θεοῦ.

Γι' αὐτό καί ἡ καρδιά ξεχειλίζει ἀπό

ἀγάπη γιὰ τὴ γλυκύτερη Παναγία μας καὶ μαζί μέ τόν ὕμνωδὸ βιώνουμε μία εὐφρόσυνα πραγματικότητα καὶ ψάλλουμε μέ ἐνθουσιώδη κατάνυξη πῶς «ἡ ψυχὴ μου ἐκολλήθη ὀπίσω σου ψαλμικῶς, Θεοτόκε». Ποιὸς μπορεῖ νὰ μᾶς βοηθήσει περισσότερο ἀπὸ τὴν Παναγία νὰ προσεγγίσουμε τὴ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ; Ἡ Παναγνη Μητέρα ὄλων μας, καθὼς δάνεισε τὸ αἷμα της στὸν θεάνθρωπο Ἰησοῦ, συγγένησε μέ τόν κάθε πιστὸ πού μεταλαμβάνει Σῶμα καὶ Αἷμα Χριστοῦ.

Εἶναι τὸ ἄφθορο «δοχεῖον τοῦ Ἄστέκτου», ἡ «περιβεβλημένη τὸν Ἥλιον». Κι αὐτὴ ἡ αὐλὴ ὑπερουράνια λάμψη της πηγάζει ἀπὸ τὴ μεγαλειώδη ρῆση της «Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου». Ἡ ὑποταγὴ της στό θέλημα τοῦ Θεοῦ τὴν ἐξύψωσε τόσο πού ἀναδείχθηκε περιλαμπρα τιμιότερη κι ἀπ' αὐτὰ τὰ πολυόμματα Χερουβὶμ καὶ ἀσύγκριτα πιὸ ἔνδοξη ἀπὸ τὰ πυρφόρα Σεραφίμ. Ἡ ταπείνωση καὶ ἡ ὑπακοή της ἀποτελεῖ ἄπαξ φαινόμενο στὴν παγκόσμια ἱστορία, ἀσύλληπτο γιὰ τὰ ἀνθρώπινα δεδομένα. Μέ τὴ Γέννηση τοῦ Ἐμμανουὴλ ἔγινε κατεξοχὴν «μυστολέκτης καὶ μυστιπόλος τῆς Ἐκκλησίας». Καὶ ρίχτηκε ἔκτοτε στὴ σταυροαναστάσιμη περιπέτεια τοῦ Θεοῦ.

Ἀλλὰ καὶ γιὰ μᾶς τοὺς μικροὺς ἀγωνιστὲς τῆς καθημερινότητος ἀφήνει παρακαταθῆκη νὰ ἐπιλέξουμε στὴ ζωὴ μας τὴν πιὸ συναρπαστικὴ περιπέτεια, πού

δέν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὴν ἐν Χριστῷ ζωὴ! Δύσκολο ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος νὰ σκύψει τὸ κεφάλι καὶ νὰ δηλώσει ὅπως ἡ Μαριάμ «δούλος Κυρίου». Συνήθως μέσα μας κρύβουμε τὸν «δόλιον τῷ Κυρίῳ» καὶ μέ τίς ποικίλες πονηριές μας πληγώνουμε καὶ τόν Κύριο καὶ τὰ ἀδέλφια μας.

Μποροῦμε, ὠστόσο, νὰ δωρίσουμε στὸν Χριστὸ γιὰ τὴ Γέννησή του τὸ ἀκριβότερο δῶρο γενεθλίων. Νὰ ὑπακούσουμε στὴν προτροπὴ πού «διαβάζουμε» στὴ ζωὴ τῆς ἀμόλυπτης Θεοτόκου: Νὰ ἐναποθέσουμε τὴν ὅποια ρυπαρία μας στό σπῆλαιο καὶ νὰ ἐξέλθουμε ἄδολοι, γιὰ νὰ μεταφέρουμε παντοῦ ὡς ἐλάχιστοι ἀγγελιοφόροι πῶς «ἐτέχθη ἡμῖν σήμερον Σωτήρ!».

Πρῶτος ἐξάγγελος ἡ Παναγία μας φανερῶνει στὴ σύναξή της τὸ μεγάλο μυστικὸ τῆς δικῆς της εὐτυχίας. Ἡ θέση της ἄκρως πρωταγωνιστικὴ στὴν ἱερωργία τῆς Λύτρωσης τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἀλλὰ ἡ ἴδια σιωπηλὴ, μέ μία σιωπὴ πού μαρτυρεῖ σύνεση καὶ σοφία. Ὁ «φιλοπρωτεύων» πολίτης τοῦ 21ου αἰῶνα καλεῖται νὰ μεταμορφωθεῖ σὲ φιλοαθόρυβο προσκυνητὴ τῆς φάτνης.

Ἰχνηλατώντας τοὺς ἄδολους καὶ ταπεινοὺς βοσκούς, ἀξίζει ὁ κάθε πιστὸς νὰ ἐπιδιώξει μιὰ τέτοια ὀρόσημη συνάντηση ἀναδημιουργίας μέ τόν τεχθέντα Πλαστουργό.

A.T.

Γιὰ τὴν Ἀδελφότητα

* Ἀνώνυμος 50€.

Γιὰ τὸ Περιοδικό

* Συμειωνίδης Πολύκαρπος 40€.

Γιὰ τὴν Κατασκήνωση

* Α.Χ., εἰς μνήμην Γεωργίου, 350€ * Γ.Π. 20€ * Δ.Η. 20€

* Ἰδρυμα Παπαγεωργίου 15.000€

* Koutsis Michael, εἰς μνήμην Ἁγνῆς Παπαποστόλου καὶ Σεβαστῆς Κεσαπίδου, 50€ * Π.Α. 200€ * Σ.Α. 100€ * Ἀνώνυμος, εἰς μνήμην Νικολάου Σαλβαρά, 700€.

Γιὰ Φιλανθρωπία

* Κ.Π. 210€.

ΔΩΡΕΕΣ

Οἱ ἅγιοι στή ζωή μας

Ἐπίγειο Σεραφεῖμ

Στό πυκνό σκοτάδι τῆς τουρκικῆς σκλαβιάς λυχνάρια ἔμψυχα, ἀναμμένα μέ τῆς πίστεως τό φῶς, σκορπούν γύρω ἐλπίδα οἱ κληρικοί τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας μας. Στό συναξάρι τοῦ Δεκεμβρίου προβάλλει ὀλόφωτη ἡ ἥρωική μορφή τοῦ ἁγίου Σεραφεῖμ, ἐπισκόπου Φαναρίου.

Ἦταν οἱ εὐλαβεῖς γονεῖς τοῦ Σωφρόνιος καί Μαρία πού πρῶτοι ἔσπειραν μέσα του τόν ἅγιο σπόρο τῆς πίστεως στά Μπεζούλια, τό ὄμορφο χωριό τῶν Ἀγράφων, στά μέσα τοῦ 16ου αἰώνα. Προικισμένος μέ φιλομάθεια, εὐφυΐα καί ἐργατικότητα ὁ μικρός Σωτήριος φοιτᾷ σέ σχολεῖο πού λειτουργοῦσε ἡ ἱερά μονή Ἁγίου Παντελεήμονος καί διακρίνεται γιά τό ἦθος του. Ἐντρυφᾷ μέ λαχτάρα στά ἐκκλησιαστικά βιβλία καί συμμετέχει μέ ζήλο στίς ἱερές ἀκολουθίες. Ἡ φιλόθεη ψυχὴ του φτερουγίζει πάνω ἀπό τά φοβερά δεσμά τῆς δουλείας καί ποθεῖ τὴν ἀπόλυτη ἀφίερωση στὸν ἐλευθερωτὴ Ἰησοῦ Χριστό.

Στὴν ὀνομαστή ἱερά μονή Θεοτόκου Κορώνης, κοντά στὴν ἰδιαίτερη πατρίδα του πού ἀγαποῦσε βαθιά, ἐπιλέγει νά ζήσει τὴ μοναχικὴ πολιτεία. Ντύνεται τό ἀγγελικό σχῆμα, λαμβάνοντας τό μοναχικὸ ὄνομα Σεραφεῖμ. Θά ἀνεβαίνει ἀπὸ ὄω καί σὲ ἐξῆς στίς κορυφογραμμές τῆς θυσίας, ἐπιθυμώντας σάν τὰ ἀγγελικά τάγματα νά δοξολογεῖ τὸν Θεό καί νά διακονεῖ τοὺς ἀνθρώπους. Βιώνοντας μέ ἀκρίβεια τὴ μοναχικὴ ζωὴ ἀγκαλιάζει τοὺς πατέρες καί ἀδελφούς, οἱ ὁποῖοι σέ λίγο διάστημα τὸν ἀναδεικνύουν ἡγούμενό τους. Ἀξιῶνεται τότε ἡ μονὴ νά γνωρίσει ἔνδοξες ἡμέρες προσφορᾶς σὲ τὸ δουλο Γένος. Ἀπὸ ὅλο τὸν ὀρεινὸ ὄγκο τῶν Ἀγράφων, ἀλλὰ καί τοῦ θεσσαλικοῦ κάμπου, σπεύδουν οἱ κατατρεγμένοι ραγιάδες νά βροῦνε καταφύγιο καί παρηγοριά, πνευματικὴ καί ὕλική ἀρωγή.

Ὁργανώνεται ἀξιόλογο Κρυφὸ Σχολεῖο, ὅπου τὰ σκλαβωμένα Ἑλληνόπουλα διδάσκονται τὴν ἑλληνορθόδοξη παιδεία καί καλλιεργοῦν στίς ψυχές τους τὸν πόθο τῆς ἐλευθερίας. Ὁ νάρθηκας τῆς

μονής αναδεικνύεται ένα ταπεινό λίκνο του Έλληνισμού, όπου γαλουχούνται οι γενιές των νεομαρτύρων και των ήρώων της Φυλής.

Οι ανταύγειες της φωτεινής προσωπικότητας του άκαταπόνητου ήγουμένου Σεραφείμ ακτινοβολούσαν ελπίδα σέ ὄλη τήν περιοχή κι ἔτσι σύντομα ἐκλέγεται ἐπίσκοπος Φαναρίου καί Νεοχωρίου. Μαχητής ἄτρομος στό νέο του μετερίζι ἀσκεῖ ἕνα θαυμαστό ποιμαντικό, πνευματικό, κοινωνικό καί ἔθνικό ἔργο μέ πλούσια καρποφορία. Μέ τίς ἀκατάπαυστες περιοδεῖες του, τή φλογερή διδασκαλία του, τήν ἁγιαστική λειτουργική ζωή στηρίζει τούς πιστούς τῆς ἐπισκοπῆς του στήν πατροπαράδοτη εὐσέβεια καί τούς ἐμπνέει φρόνημα ἀντίστασης στόν ἐξισλαμισμό.

Οἱ Τοῦρκοι μή ἀντέχοντας τήν ἐλληνορθόδοξη δράση του σχεδιάζουν τόν ἀφανισμό του. Μέ τή συκοφαντία ὅτι συμμετείχε στήν ἐπανάσταση πού ὀργάνωσε ὁ ἐπίσκοπος Τρίκκης Διονύσιος ὁ Φιλόσοφος τό 1601, ὀδηγοῦν τόν Σεραφεῖμ στό δικαστήριο. Ἡ ἀρχοντική του στάση, ἡ γαλήνια μορφή του, ἡ θαρραλέα του ὁμολογία τούς ἐρεθίζει, ὅπως τό ἄρωμα ἐνοχλεῖ τά σαρκοφάγα κοράκια. Φρικτά βασανιστήρια διαδέχονται τή γενναία του ἄρνηση νά ὑπακούσει στούς ἀλόθρησκους δυνάστες. Τό ἀσκητικό σῶμα του ὑπομένει τή μανία καί τό μίσος τῶν Ἀγαρηῶν. Στόν ἀγά τοῦ Φαναρίου Χαμουζάμπεη θά ἀπαντήσει πολλές φορές ὁ σεμνός ἱεράρχης ὅτι δέν ἀρνεῖται τήν πίστη τοῦ Χριστοῦ. Καί τότε ὁ θηριώδης διοικητής θά κραυγάζει μέ μίσος τή διαταγή: «Σουβλίστε τον»!

Ὅδηγοῦν τότε τόν ἀπτόητο ὁμολογητή στό κέντρο τοῦ Φαναρίου, κοντά σέ ἕνα κυπαρίσσι, στό μέρος πού σήμερα ὑψώνεται ναός στό ὄνομά του. Γαλήνιος, ψελλίζοντας προσευχές καί λόγια συγχώ-

ρεσης, δέχεται τόν διά ἀνασκολοπισμοῦ ἀποτρόπαιο θάνατο καί προστίθεται στήν ἔνδοξη αἵματοβαμμένη φάλαγγα τῶν ἱερομαρτύρων τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἦταν 4 Δεκεμβρίου τοῦ 1601.

Ὁ Χαμουζάμπεη δίνει διαταγή νά παραμείνει ἄταφος ὁ ἱερομάρτυρας, ὡς φόβητρο τῶν Ρωμιῶν. Τό τίμιο σῶμα του ὁμως, σύμφωνα μέ μαρτυρίες, ἔλαμπε μέ ἀνεξήγητο φῶς καί τό πρόσωπό του ἀκτινοβολοῦσε οὐράνια λαμπρότητα. Δέν ὑπέστη ἀλλοιώσεις, σήψη καί δυσοσμία, ἀλλά συνέχιζε νά ἀναδύει εὐωδία καί λάμψη ἐνισχύοντας τήν πίστη τῶν Ἑλλήνων!

Κατόπιν ἔκοψαν τό κεφάλι τοῦ Ἁγίου καί τό ἔστειλαν στά Τρίκαλα, ὅπου τό παλούκωσαν σέ δημόσιο χῶρο γιά ἐκφοβισμό τῶν χριστιανῶν.

Ὁ εὐλαβῆς ἡγούμενος τῆς ἱερᾶς μονῆς Δουσίκου κατάφερε νά πάρει τήν τίμια κεφαλή τοῦ Ἁγίου καί νά τήν ἀσφαλίσει. Σήμερα βρίσκεται θησαυρισμένη στήν ἱερά μονή τῆς Κορώνης. Φέρει ἐμφανῶς τά σημάδια τῶν βασανισμῶν καί τῶν κακοποιήσεων πού ὑπέστη ὁ Ἅγιος καί ἀποτελεῖ πηγὴ θαυματουργικῆς δύναμης γιά τούς εὐλαβεῖς προσκυνητές.

Στή μνήμη του, στίς 4 Δεκεμβρίου, γιορτάζει ἡ Καρδίτσα πανηγυρικά τόν θαυματουργό πολιοῦχο της, ὁ ὁποῖος πραγματικά ἀποτελεῖ ἐξέχουσα μαρτυρική φυσιογνωμία τοῦ Ἔθνους καί τῆς Ἐκκλησίας μας. Κι ὅλοι ἐμεῖς ψάλλουμε μαζί μέ τόν ὑμνογράφο: «Ὡς κλεινὸν Ἱεράρχην σέ καί στερρότατον Μάρτυρα, Σεραφεῖμ μακάριε, μακαρίζομεν». Σέ τιμούμε εὐγνώμονα, ὅσιε Σεραφεῖμ, τόν στυλοβάτη τῆς ἐθνικῆς μας παιδείας, τόν ἁγιασμένο ἀσκητή, τόν ἥρωικό ὁμολογητή τῆς ἀλήθειας, τόν πολυπάθο μάρτυρα τῆς πίστεως μας. Ἄς ἔχουμε τήν εὐχή σου!

Ἰχνηλάτης

Άπό τόν κόσμο τής Παλαιᾶς Διαθήκης

Ὁ Ναός τοῦ Σολομῶντος Β΄ : ἡ λατρεία του

Ὁ Ναός τοῦ Σολομῶντος ἐξαρχῆς ἦταν τό κέντρο τής θρησκευτικῆς ζωῆς τοῦ Ἰσραήλ, στενά συνδεδεμένος μέ τό ἔθνικό του κέντρο, τό παλάτι τοῦ βασιλιᾶ Δαβίδ. Ἀρχικά συνυπῆρχε μέ ἄλλα τοπικά ιερά, πού ἦταν διάσπαρτα σέ ὅλη τήν ἔκταση τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰσραήλ καί ἐξυπηρετοῦσαν τίς θρησκευτικές ἀνάγκες τοῦ λαοῦ. Ἡ πρώτη ἐπίσημη ἀμφισβήτησή του ἔγινε κατά τή διάσπαση τοῦ βασιλείου, ὅταν ὁ Ἱεροβοάμ Α΄ ἀποφάσισε νά ἀνακηρύξει τή Σαμάρεια πρωτεύουσα τοῦ βόρειου βασιλείου καί ἔχτισε δικό του ναό, ὡστε νά αὐτονομηθεῖ ἀπό τήν πρωτεύουσα καί νά μήν ὑπάρχει ἡ ἀνάγκη οἱ Ἰσραηλίτες τοῦ βορρᾶ νά κατεβαίνουν στήν Ἱερουσαλήμ γιά τήν προσφορά τής λατρείας τους.

Ἡ καταστροφή τοῦ βόρειου βασιλείου τό 720 π.Χ. θεωρήθηκε ἀποτέλεσμα τής ἀποστασίας αὐτῆς καί τόνισε ἀκόμη περισσότερο τήν ἀξία τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος. Ἦταν ἄλλωστε αὐτός πού φιλοξενοῦσε ἀκόμη τήν Κιβωτό τής Διαθήκης, τό ὄρατό σύμβολο τής παρουσίας τοῦ Θεοῦ ἀνάμεσα στόν λαό του καί

τήν ὑπόμνηση τῶν θαυμασῶν γεγονότων τής ἐξόδου ἀπό τήν Αἴγυπτο. Σιγά-σιγά ὁ Ναός προσέλαβε καί ἄλλα θεολογικά στοιχεῖα: θεωρήθηκε τό σημεῖο πού πατοῦν στή γῆ τά πόδια τοῦ ἔνθρονου στόν οὐρανό Θεοῦ, ὁ τόπος τής κατοικίας τοῦ Θεοῦ ἢ ὁ χῶρος πού φιλοξενεῖται ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ, ὅσο ὁ λαός λατρεύει τόν Γιαχβέ, ἐνῶ ἡ διάχυτη ἀποστασία καί ἡ εἰδωλολατρία τοῦ λαοῦ ἔγινε αἰτία ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ νά ἀναχωρήσει ἀπό αὐτόν. Ἀργότερα, ὅταν χάθηκε ἡ Κιβωτός, «ἐγκαταστάθηκε» στόν Ναό τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ καί θεωρήθηκε «κατοικία» του, ἀφοῦ αὐτό ἐπικαλοῦνταν ὁ λαός στή λατρεία του.

Μετά τή Βαβυλώνια Αἰχμαλωσία ὁ Ναός τοῦ Σολομῶντος ἀναδείχθηκε ὁ μοναδικός τόπος στόν ὅποιο οἱ Ἰουδαῖοι πρόσφεραν τίς νόμιμες θυσίες στόν Θεό Γιαχβέ, διότι μόνο σ' αὐτόν ὑπῆρχε τό θυσιαστήριο τῶν ὀλοκαυτωμάτων. Τά διάφορα σκόρπια ιερά καί οἱ βωμοί, πού πρόσφεραν παλαιότερα θυσίες, θεωρήθηκαν αἰτίες τής ἀποστασίας ἀπό τόν Γιαχβέ καί εἶχαν καταστραφεῖ. Στίς διά-

σπαρτες συναγωγές, πού ιδρύθηκαν μετά την καταστροφή του Ναού, ή λατρεία περιλάμβανε μόνον ανάγνωση του μωσαϊκού Νόμου και προσευχές.

Ἡ διαχείριση τοῦ Ναοῦ ἦταν εὐθύνη τοῦ ἀρχιερέα, τῶν ἱερέων, τῶν λευϊτῶν καί τῶν συνεργατῶν τους. Στούς χώρους τοῦ Ναοῦ εἶχε τήν ἐπίσημη ἔδρα του τό Μεγάλο Συνέδριο, πού τό ἀποτελοῦσαν ἀρχιερεῖς, γραμματεῖς, σαδδουκαῖοι καί φαρισαῖοι. Διάσπαρτοι σέ ὅλο τόν χώρο δρούσαν διάφοροι ραββῖνοι, οἱ ὁποῖοι δίδασκαν τόν μωσαϊκό Νόμο καί διαλέγονταν μέ τούς προσκυνητές γιά διάφορα θεολογικά καί λατρευτικά θέματα. Οἱ ἱερεῖς προσέφεραν καθημερινά πρωί καί ἑσπέρας τίς τακτικές αἱματηρές καί ἀναίμακτες θυσίες, ἐνῶ παράλληλα ἐξυπηρετοῦσαν καί τούς προσκυνητές πού συνέρρεαν ἀπό ὅλα τά μέρη τοῦ κόσμου, ἰδιαίτερα κατά τήν περίοδο τῶν μεγάλων ἑορτῶν, Πάσχα, Πεντηκοστής, Σκηνοπηγίας καί Ἡμέρας τοῦ Ἐξίλασμοῦ. Στίς ἀρχαίες πηγές καταγράφονται ἐκτιμήσεις σύμφωνα μέ τίς ὁποῖες ὁ πληθυσμός τῆς πόλης ἔφθανε ἀκόμη καί στό ἕνα ἑκατομμύριο ἀνθρώπους, ὁπότε καί οἱ ἀνάγκες ἐξυπηρετήσῃς τους γιά τήν ὑποδοχή τῶν λατρευτικῶν τους προσφορῶν αὐξάνονταν κατακόρυφα.

Οἱ ἱερεῖς εἰσέρχονταν καθημερινά ἐντός τοῦ Ναοῦ, στό Ἅγιον, γιά νά προσφέρουν τή θυσία τοῦ θυμιάματος (Λκ 1,9) καί κάθε Σάββατο γιά νά ἀντικαταστήσουν τούς ἄρτους τῆς προθέσεως. Ἡ εἴσοδος στά Ἅγια τῶν Ἀγίων ἦταν πλήρως ἀπαγορευμένη. Μοναδική ἐξαίρεση ἀποτελοῦσε ὁ ἀρχιερέας καί μόνο μία φορά τόν χρόνο κατά τήν Ἡμέρα τοῦ Ἐξίλασμοῦ, γιά νά προσφέρει τή θυσία τοῦ καθαρισμοῦ ὄλου τοῦ λαοῦ ἀπό τίς ἁμαρτίες του. Στά ρωμαϊκά χρόνια μάλιστα εἶχε ληφθεῖ μέριμνα ὥστε, ὅταν εἰ-

σερχόταν στά Ἅγια τῶν Ἀγίων γιά νά ἐπιτελέσει τά καθήκοντά του, νά φορᾶ μία εἰδική ζώνη ἀπό τήν ὁποία, σέ περίπτωση ξαφνικοῦ θανάτου του, θά ἦταν δυνατόν νά τόν τραβήξουν ἐκτός τοῦ ἁγίου χώρου, χωρίς νά χρειαστεῖ κάποιος νά εἰσέλθει μέσα σ' αὐτόν.

Ἀλλά καί γενικότερα ἡ εἴσοδος στόν Ναό γινόταν μέ πάρα πολλούς περιορισμούς, ὥστε νά διατηρηθεῖ ἡ ἀγιότητά του. Εἰδικά λουτρά βρισκόνταν παντοῦ, προκειμένου οἱ προσκυνητές νά ἐξασφαλίσουν τήν ἀπαιτούμενη καθαρότητα γιά τή συμμετοχή τους στή λατρεία. Εἰδικές ἐπιτροπές ἀπό ἱερεῖς ἤλεγχαν κάθε ἐπισκέπτη καθώς καί κάθε εἶδος προσφορᾶς γιά τήν καταλληλότητά τους. Εἰδικές κατασκευές γιά τόν ἔλεγχο καί τή σφαγή τῶν προσφερόμενων ζώων βρισκόνταν στή διάθεση τῶν ἱερέων.

Σέ κάθε περίπτωση, ἡ λατρευτική ἐμπειρία πού ἀποκόμιζε ὁ προσκυνητής ἦταν ἀπό κάθε ἄποψη ἐντυπωσιακή: τό μέγεθος καί ἡ ὄψη τῶν μεγαλόπρεπων οἰκοδομικῶν κατασκευῶν ἀπό κατάλευκη πέτρα καί μέ ἐπιχρυσωμένες ἐπιφάνειες, τό μεγάλο πλήθος τῶν συγκεντρωμένων ἀνθρώπων ἀπό κάθε καί γιά κάθε αἰτία, τά μουσικά καί ἄλλα λατρευτικά ψαλμωδήματα πού γέμιζαν τήν ἀτμόσφαιρα. Ὅλα διέγειραν τή διάθεση ἐπικοινωνίας μέ τόν Θεό καί τούς ἀνθρώπους. Τά συναισθήματα ἦταν ἀκόμη ἐντονότερα γιά ὅσους προέρχονταν ἀπό μακρινούς τόπους, ὅπως ἀποτυπώνονται στούς ψαλμικούς στίχους: «Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου, Κύριε τῶν δυνάμεων. Ἐπιποθεῖ καί ἐκλείπει ἡ ψυχή μου εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου» (83,2), «Ἰδοὺ δὴ τί καλὸν ἢ τί τερπνόν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφούς ἐπὶ τὸ αὐτό;» (132,1).

Ἀθ. Παπαρνάκης

Ἡ «λογική» τῶν ἀ-λόγων

Φιλοθεΐα καί φιλοζωία

Ἐχοντας μελετήσει σχετικές ἀναφορές τῶν πατερικῶν ἔργων, διαπιστώσαμε ὅτι ὀλάκερο τό σύμπαν δέν εἶναι παρά ἓνα διδασκαλεῖο θεογνωσίας καί καθρέφτης τῆς δύναμης τοῦ Θεοῦ. Μεγάλος ὁ οὐρανός, σημειώνει ὁ ἱερός Χρυσόστομος, καί ἀπειροπληθής ἡ γῆ, θαύμασε, ἄνθρωπε, τόν δημιουργό τους! Σ' αὐτόν τόν μεγάλο οὐρανό καί σ' αὐτή τήν ἀπειροπληθῆ γῆ θά βρεῖ ὁ ἔλλογος ἄνθρωπος «ὀλοφώτεινα μνημόνια» τῶν θαυμασίων τοῦ «ἀριστοτέχνη» Δημιουργοῦ.

Μέρος αὐτοῦ τοῦ μεγαλείου ἀποτελεῖ καί τό ζωικό βασίλειο. Ἀρωγοί τῶν ἀνθρώπων τά ἄλογα ζῶα ὑπηρετοῦν τό ἔλλογο

πλάσμα τοῦ Θεοῦ καί ἐπικοινωνοῦν μαζί του μέσα στόν κήπο τῆς Ἐδέμ. Μετά τήν πτώση τῶν Πρωτοπλάστων, ὠστόσο, οἱ ἰσορροπίες διασαλεύονται. Τά ζῶα, ὅπως καί ἡ ἄψυχη φύση, ὑπέστησαν τίς συνέπειες τῆς εἰσόδου τῆς ἁμαρτίας στή δημιουργία. Τά ἄλλοτε φιλικά καί ἡμερα ζῶα γίνονται ἐχθρικά. Διατηροῦν ὅμως χαρακτηριστικά πού θυμίζουν τή θεϊκή τους καταγωγή. Ἡ ἅγια Γραφή, ὅπως εἶδαμε, βρῖθει ἀναφορῶν τόσο στά θετικά χαρακτηριστικά τῶν ζῶων ὅσο καί στά ἀρνητικά, μέ στόχο πάντοτε τήν πνευματική ὠφέλεια καί τόν παραδειγματισμό τοῦ ἀνθρώπου.

Στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τιμῶνται ἅγιοι ὡς προστάτες τῶν ζῶων. Ὁ ἅγιος Μόδεστος κυρίως, ὁ ἅγιος Μάμας ἀλλά καί ἄλλοι ἅγιοι ἔχουν περιστατικά τῆς ζωῆς τους στά ὁποῖα πρωταγωνιστοῦσαν τά ζῶα καί θεωροῦνται προστάτες τους. Εἶναι γεγονός ὅτι στά συναξάρια τῆς Ἐκκλησίας μας ὑπάρχουν πολλά παραδείγματα ἁγίων πού ἡ σχέση τους μέ τά ζῶα θυμίζει σκηνές τοῦ Παραδείσου. Ἐπίσης, ὑπάρχουν ἀναφορές σέ ἀναστάσεις ζῶων, πού ἀσφαλῶς ἐνεργοῦνται γιά νά ὑπηρετήσουν κάποιον ἀνώτερο σκοπό πρὸς ὄφελος τοῦ «κατ' εἰκόνα Θεοῦ» πλασθέντος ἀνθρώπου. Ἄγιοι ὠστόσο παρεμβαίνουν καί θανατώνουν ζῶα, ὅταν αὐτά ἀπειλοῦν τή ζωή καί τήν εὐημερία τοῦ ἔλλογου ἀνθρώπου.

Γιά τούς ἅγιους τοῦ Θεοῦ κέντρο τῆς ἀγάπης τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁ Δημιουργός Θεός καί ὄχι ἡ δημιουργία. Ὅταν ἡ ὑπαρξη τοῦ ἀνθρώπου ὑπερχειλίζει ἀπό τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ξεχύνεται καί πλημμυρίζει τή δημιουργία

Του. Πρώτα όμως, όπως χαρακτηριστικά σημειώνει ο σύγχρονός μας άγιος Παΐσιος, η πλεονάζουσα αγάπη έναγκαλίζεται τον άνθρωπο και κατά δεύτερο λόγο τά ζώα. Η υπεροχή του ανθρώπου είναι, διαχρονικά, σαφής και αδιαπραγμάτευτη στη σκέψη των αγίων Πατέρων.

Σε αντίθεση με τά ζώα, προορισμός του ανθρώπου είναι η αγιότητα. Κατά τους Πατέρες της Έκκλησίας μας, όσο ο έλλογος άνθρωπος προσεγγίζει την αγιότητα, τόσο ανακτά την παραδείσια, αρμονική σχέση που είχε με τά άλλα ζώα. Οί λέοντες στον λάκκο, επισημαίνει ο άγιος Χρυσόστομος, «οσμίστηκαν» την αγιότητα του προφήτη Δανιήλ και δέν τον άγγιξαν, παρά τό γεγονός ότι πεινούσαν, διδάσκοντάς μας μέ τόν τρόπο αυτό την άσκηση της νηστείας. Μέσα στό περιβάλλον της αγιότητας άνθρωποι και ζώα συνυπάρχουν μέ σεβασμό. Οί άγιοι, έλκύοντας τή χάρη του Θεού, βιώνουν προπρωτικές καταστάσεις στη σχέση τους μέ τά ζώα. Άφουγκράζονται και συμμετέχουν στον στεναγμό της άλογης κτίσης, που περιμένει και αυτή την ανακαίνισή της. Στη ζωή των αγίων, λοιπόν, ψηλαφούμε την έννοια της άληθους φιλοζωίας. Η ύγιής φιλοζωία πηγάζει από

τήν άληθή φιλοθεΐα.

Είναι πολύ χαρακτηριστική ή απάντηση του άγιου Ίσαάκ του Σύρου στό έρώτημα «τί είναι ή έλεήμων καρδιά;». Είναι εκείνη, απαντά ο Άγιος, που είναι έλεήμων προς την άψυχη και έμψυχη φύση, είναι καρδιά που «καίεται» για την κτίση ολάκερη, τά ζώα, άκόμη και για τούς δαίμονες*. Αύτή ή καύση της καρδιάς δέν αφήνει προφανώς άσυγκίνητα τά άλογα ζώα, τά όποια ύπακούουν και υπηρετούν την αγιότητα, αυτό τό άρωμα του πρώτου Άδάμ. Τότε, νερά και θάλασσες, φυτά και ζώα ύποτάσσονται στην εικόνα του Δημιουργού, στην ύπηρεσία του όποιου τέθηκαν όλα από τόν Παντοδύναμο Τριαδικό Θεό.

Θά ήταν τραγικό, λοιπόν, νά σπαταλήσουμε την «κατ' εικόνα» Θεού πλασμένη ύπαρξή μας, σαγηνευμένοι από τίς άντανακλάσεις της Μόνης Ώραιότητας -τήν άψυχη φύση και τά ζώα-, άγνοώντας τό όντως Ώραιόν, τόν Τριαδικό Θεό.

Δ. Καλογεράκη

* Ίσαάκ Σύρου, Λόγος 81, Φιλοκαλία των Νηπτικών και Άσκητικών, τ. 8Γ, σ. 174.

Πρός τούς αγαπητούς συνδρομητές

Σας παρακαλούμε θερμά νά ανανεώσετε έγκαίρως τή **συνδρομή** σας, ή όποία από τή **νέα χρονιά** είναι

δεκαπέντε (15) ευρώ.

Τή μικρή αύτή αύξηση επιβάλλει ή υπερβολική άνοδος των ταχυδρομικών τελών.

Εύχαριστούμε για την κατανόηση και σας εύχόμαστε εϋρηνικό και λυτρωτικό τό 2024.

«Ειρήνη-ειρήνη- Καὶ ποῦ ἔστιν εἰρήνη;» (Ίε 6,14)

Ποῦ θά βρεθεῖ Ἱερεμίας νά θρηνήσει ἐπάξια τίς συμφορές τῆς γῆς, ὅπου ἀκούστηκε ὁ ἀγγελικός ὕμνος «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ... καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη...»; Καὶ δέν εἶναι μόνον ἡ σημερινή ἐμπόλεμη κατάσταση. Καὶ τότε, πρὶν 2023 χρόνια, πρὶν καλὰ-καλὰ σταματήσει ὁ ἀντίλαλος ἀπὸ τὸν ἀγγελικὸ ὕμνο στά βουνά τῆς Βηθλεέμ, «φωνὴ ἐν Ραμᾶ ἠκούσθη, θρῆνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολὺς» (Μθ 2,18) ἀπὸ τῆ σφαγὴ τῶν νηπίων μετὰ τῆ διαταγῆ τοῦ Ἡρώδη.

Πράγματι, τί σαρκασμὸς καὶ τί εἰρωνεία! Ποῦ εἶναι αὐτὴ ἡ πολυθρύλητη, ἡ χλιστραγουδημένη εἰρήνη;

Παραμένει πανανθρώπινος πόθος ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα μέχρι καὶ σήμερα. Εἶναι γνωστὸ ὅτι οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοί μας πίστευαν πὼς ἡ Εἰρήνη ἦταν θυγατέρα τοῦ Δία καὶ τῆς Θέμιδας καὶ ἀδελφὴ τῆς Εὐνομίας καὶ τῆς Δικαιοσύνης. Τῆ θεωροῦσαν φορέα ὄλων τῶν ἀγαθῶν, τροφὸ καὶ μητέρα τῆς ἀνθρωπότητας, ἀναγκαῖα προϋπόθεση τῆς εὐτυχισμένης ζωῆς. Πολύ συχνά, μετὰ τὸ πέρασ τῶν ἐχθροπραξιῶν ἱδρυναν βωμοὺς πρὸς τιμὴν τῆς. Τῆς ἀπέδιδαν τὰ ἐπιθέτα «Γλυκεῖα», «Βαθύπλουτος», «Πλουτοδότειρα» κ.ἄ. Ἐνδεικτικὰ παραθέτω ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸν κορυφαῖο τραγικὸ ποιητὴ Εὐριπίδη, στό ὁποῖο ὁ ποιητὴς προσωποποιεῖ τὴν εἰρήνη καὶ μέ πολύ λυρισμὸ ἀπευθυνόμενος σ' αὐτὴν τῆς λέγει:

«Εἰρήνη ἐσύ βαθύπλουτη καὶ πρώτη ἀπ' τοὺς μακάριους θεοὺς στήν ὁμορφιά, ἀργεῖς νά ῥθεῖς· κι ἐγὼ τὸν πόθο σου ἔχω. Φοβοῦμαι τῶν γηρατειῶν τὰ βάσανα μὴ μέ δαμάσουν, τὴν ἀνθιση τῆς χάρις σου πρὶν ἀντικρίσω... Ἔλα, σεβάσμια θεά, στήν πόλη αὐτή, ἵκετεύω διώξε ἀπ' τὰ σπίτια τῆ φριχτῆ διχόνοια, τῆ φρενιασμένη διώξε ἀμάχη, ποῦ τό κοφτερό μαχαίρι τὴν εὐφραίνει!»
[Κρεσφόντης (ἀπόσπασμα 453/71 Austin)]

Ἐπίσης, πρὸς τιμὴν τῆς Εἰρήνης κατασκεύαζαν ἀγάλματα, ὅπως τό πολὺ γνωστὸ σύμπλεγμα τοῦ Κηφισοδότου, ποῦ ἀναπαριστᾷ τὴν Εἰρήνη νά κρατᾷ στήν ἀγκαλιά τῆς τὸν Πλούτο.

Τὸν παγκόσμιο αὐτὸ πόθο γιὰ τὴν εἰρήνη ἐκφράζει καὶ ὁ θεόπνευστος προφήτης Ἡσαΐας, καθὼς δέεται: «Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰρήνην δὸς ἡμῖν, πάντα γὰρ ἀπέδωκας ἡμῖν» (26,12). Ὁ ἴδιος προφήτης εἶχε προαναγγεῖλει ὅτι ὁ Μεσσίας, ποῦ ἐπρόκειτο νά γεννηθεῖ, θά εἶναι καὶ «ἄρχων εἰρήνης» (9,6), δηλαδή δημιουργός, ἀρχηγός, χορηγός καὶ συντηρητὴς τῆς εἰρήνης.

Ἀναμφισβήτητα, ἡ εἰρήνη ἦταν πάντοτε καὶ παραμένει ἓνα ἐπιτακτικὸ αἴτημα. Τό θέμα τῆς εἰρήνης οὐδέποτε συζητήθηκε τόσο πολὺ ὅσο στίς μέρες μας, ἀλλὰ καὶ οὐδέποτε ἄλλοτε φαίνεται νά βρίσκεται τόσο μακριά, ὅσο σήμερα, ποῦ μέ κομμένη τὴν ἀνάσα ὁ πλανήτης παρακολουθεῖ τίς πολεμικὲς συρράξεις, οἱ ὁποῖες εἶναι σέ ἐξέλιξη καὶ μποροῦν νά μᾶς ὀδηγήσουν σέ ἓναν Γ' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Ἔχει ὑπολογιστεῖ πὼς στά περίπου 3.400 χρόνια ἱστορίας, εἰρήνην ἐπικράτησε

στά 240 καί πολεμικές συρράξεις στά 3.260. Ὁ 20ός αἰώνας ὑπῆρξε ὁ αἱματηρότερος στήν παγκόσμια ἱστορία. Κατά τή διάρκειά του συνέβησαν οἱ δυό Παγκόσμιοι Πόλεμοι μέ περισσότερα ἀπό ἑκατό ἑκατομμύρια θύματα, πολλές ἐμφύλιες συγκρούσεις, δεκάδες ἐπαναστάσεις καί πραξικοπήματα, καί ἐπιβλήθηκαν ἀπάνθρωπα ὀλοκληρωτικά καθεστώτα. Καθημερινά τόν προηγούμενο αἰώνα χυνόταν ἄφθονο αἷμα σέ πολλά μέρη τοῦ πλανήτη. Ἐπιπλέον, μετά τό τέλος τοῦ Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου τό 1945 σημειώθηκαν στόν φλοιό τῆς γῆς ἐπάνω ἀπό 170 πόλεμοι, ἐνῶ σήμερα (2023) τριάντα δύο χώρες βρίσκονται σέ ἐμπόλεμη κατάσταση. Αἱματοβαμμένο τό ἀστέρι μας!

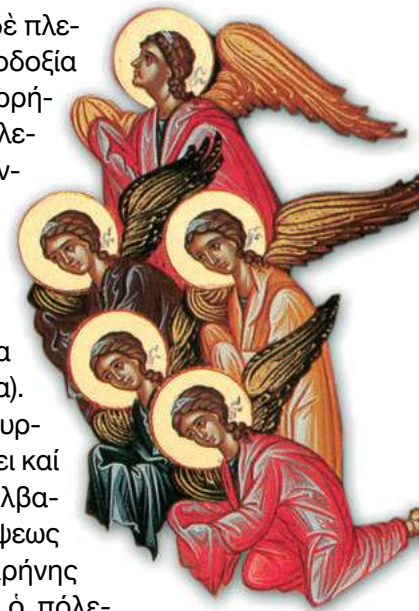
Καί ὅσο στίς μέρες μας διαρκοῦν καί ἐντείνονται οἱ πολεμικές συγκρούσεις, τόσο περισσότερο οἱ ἡγέτες μας κομπορημονοῦν μέ ἀφροσύνη ὅτι ἔχουν κατασκευάσει πολύ πιό ἰσχυρές πυρηνικές κεφαλές ἀπ' αὐτές πού ἔχουν ἤδη δοκιμασθεῖ καί δυνατή ὑψώνεται στόν οὐρανό ἡ σιωπηρή κραυγή: «Κύριε, δῶσ' μας τήν εἰρήνη».

Παρά τή βαθιά ὅμως αὐτή ἐπιθυμία, φαίνεται ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀγνοεῖ τή φύση τῆς εἰρήνης καί ἀκολουθεῖ ἀτραπούς καί μεθόδους πού δέν τόν ὀδηγοῦν στήν ἀποφυγή τῶν συγκρούσεων καί τήν κατάκτηση τῆς εἰρήνης. Νομίζει πώς μέ τή μείωση τῶν ἐξοπλισμῶν, μέ τόν ἐλεγχόμενο ἀφοπλισμό ἢ τή σύσταση συμμαχιῶν, συμφωνιῶν καί συνθηκῶν ἐξασφαλίζει τήν εἰρήνη. Εὐελπιστεῖ νά ἀπομακρύνει τόν κίνδυνο γιά τή διατάραξή της μέ τήν «ἰσορροπία τοῦ τρόμου» ἢ τό «δικαίωμα τοῦ ἰσχυροτέρου». Πόσο πλανᾶται! Γιατί, ὅπως λέγει ὁ σοφός ἐρευνητής τῶν αἰτίων τῶν πολέμων καί τῶν συρράξεων ὁ ἀρχαῖος Πλούταρχος (*Περὶ στρωκτικῶν ἐναντιωμάτων* 1049, 32B), «Οὐδεὶς φύεται ἀνθρώποις πόλεμος ἄνευ κακίας, ἀλλὰ τὸν

μὲν φιληδονία, τὸν δὲ πλεονεξία, τὸν δὲ φιλοδοξία τις ἢ φιλαρχία συρρήγνυσι» (= Κανένα πόλεμο δέν κάνουν οἱ ἄνθρωποι χωρὶς κακία· ἀλλὰ ἄλλον τὸν προκαλεῖ ἢ φιληδονία, ἄλλον ἢ πλεονεξία, ἄλλον κάποια φιλοδοξία ἢ φιλαρχία).

Τὴν ἴδια γενεσιουργὸ αἰτία ἐπιβεβαιώνει καί ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀλβανίας: «Ἐκ πρώτης ὄψεως τό ἀντίθετο τῆς εἰρήνης θεωρεῖται ὅτι εἶναι ὁ πόλεμος. Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι τό ἀντίθετο τῆς εἰρήνης εἶναι κατά βάθος ὁ ἐγωκεντρισμός, μέ τίς ποικίλες μορφές του, ἀλαζονεία, ὑπερηφάνεια, ἐγωπάθεια, μεγαλομανία· αὐτὸς καταστρέφει τίς σχέσεις μεταξύ τῶν ἀνθρώπων καί τῶν λαῶν καί ὑποδαυλίζει τίς μικρές καί μεγάλες συγκρούσεις».

Συνεπῶς, αὐτό πού ἐπιβάλλεται εἶναι νά ἀφοπλισθοῦν οἱ καρδιές τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὴν κακία. Ἔτσι μόνο μπορεῖ νά ἀλλάξει τό σκηνικό τοῦ κόσμου μας. Δέν ἔχουμε παρά ὅλοι ἐμεῖς, οἱ νοσταλγοὶ τῆς βαθιᾶς εἰρήνης, νά γονατίσουμε μπροστά στή φάτνη καί καρδιόβγαλτη νά ἀναπέμψουμε τὴν προσευχή μας: «Κύριε, τὴν εἰρήνη, τὴ δική σου εἰρήνη, “τὴν ὑπερέχουσαν πάντα νοῦν”, χάρισέ την στίς καρδιές μας». Μόνον ἔτσι θά ἀπλωθεῖ σὸ Ἔθνος μας καί σ' ὀλόκληρο τὸν κόσμο. Μόνον τότε -ἀκόμη καί μέσα στὴ βαρυχειμνιά- θ' ἀκούσουμε χαρούμενο τὸν ὕμνο πλήθους στρατιᾶς οὐρανίων ἀγγέλων νά ψάλλουν: «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καί ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία».

Εὐδοξία Αὐγουστίνου

Έθνικός Ύμνος 200 χρόνια από τή σύνθεσή του

Ο Έλληνισμός γιορτάζει φέτος μία σημαντική επέτειο: τή συμπλήρωση 200 χρόνων από τή σύνθεση του «Ύμνου εις τήν Έλευθερίαν».

Όταν τό Μεσολόγγι ύψωνόταν άπαρτο κάστρο τής λευτεριάς, ό βρόντος τών κανονιών δονούσε τήν ευάισθητη ψυχή του ποιητή Διονύσιου Σολωμού. Η θυσία τών ύπερασπιστών του τόν έμπνέει και τόν Μάιο του 1823, στήν έπαυλη του φίλου του Στράνη στή Ζάκυνθο, συνθέτει τό ποίημα «Ύμνος εις τήν Έλευθερίαν», πού θά τόν άναδειξει έθνικό βάρδο.

Αποτελείται από 158 στροφές ή 632 στίχους. Κι ένώ τ' άσκέρια του Ίμπραήμ ζώνουν τούς «Έλεύτερους Πολιορκημέ-

νους», ό «Ύμνος» τυπώνεται στά τυπογραφεία του Μεσολογγίου. Μεταφράζεται σε πολλές ξένες γλώσσες, άποκτά πανευρωπαϊκή φήμη, έμψυχώνει τό φιλελληνικό ρεύμα και γρήγορα καθιερώνεται στή συνείδηση του μαχόμενου Έθνους. Μελοποιείται ολοκληρος από τόν κερκυραίο μουσουργό Νικόλαο Μάντζαρο.

Παρά τήν τιμητική έπιβράβευση του Ν. Μάντζαρου μέ τόν Άργυρό Σταυρό του Τάγματος του Σωτήρος και του Δ. Σολωμού μέ τόν Χρυσό Σταυρό του ίδιου Τάγματος, τό ποιητικό έργο διαδίδεται ως θούριος, αλλά δέν έγκρίνεται άκόμη ως Έθνικός Ύμνος. Μετά τήν ένωση τής

Ἐπτανήσου μέ τή μητέρα Ἑλλάδα τό 1864, ὁ «Ὑμνος εἰς τήν Ἐλευθερίαν» καθιερώνεται ὡς Ἐθνικός Ὑμνος τῆς Ἑλλάδας, ἀκριβέστερα οἱ 24 πρῶτες στροφές του. Εἶναι ὁ μεγαλύτερος σέ ἔκταση ὕμνος κράτους παγκοσμίως. Ἀπό τίς 24, μόνον οἱ δύο πρῶτες στροφές ἀνακρούονται, συνοδεύοντας πάντα τήν ἔπαρση καί τήν ὑποστολή τῆς Ἑλληνικῆς Σημαίας, καί ψάλλονται σέ ἐπίσημες στιγμές καί τελετές. Καθιερώθηκε καί ὡς Ἐθνικός Ὑμνος τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας τό 1966. Ἡ Φιλαρμονική Ἐταιρεία τῆς Κέρκυρας εἶναι ἡ πρώτη μπάντα πού παιάνισε τόν Ἐθνικό μας Ὑμνο! Ὁ Σολωμός ὡς ἔθνικός ποιητής ἀπέκτησε φήμη, πού ἀπολάμβανε μέχρι τόν θάνατό του.

Οἱ δύο πρῶτες στροφές εἶναι ἕνας διθυραμβικός χαιρετισμός πρός τήν Ἐλευθερία. Ὁ ποιητής πλάθει τήν εἰκόνα-σύμβολο τῆς Ἐλευθερίας, ἔτοιμη νά ὀδηγήσει τούς σκλαβωμένους στό φῶς τῆς χαρᾶς. Ἄν σκεφτοῦμε τήν ψυχολογία τῶν ὑπόδουλων Ἑλλήνων μέσα στά τετρακόσια χρόνια σκλαβιάς, καταλαβαίνουμε τήν ἀνάγκη τοῦ ποιητῆ νά γράψει ἕναν «Ὑμνο» πρός τήν Ἐλευθερία. Ἐξάλλου τό βασικό σύνθημα τῆς ἐποχῆς εἶναι «Ἐλευθερία ἢ Θάνατος».

Οἱ στίχοι «ἀπ' τά κόκκαλα βγαλμένη τῶν Ἑλλήνων τά ἱερά» ἐκφράζουν τό παρόν, τίς θυσίες τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ 1821, ἀλλά καί τό παρελθόν τῆς μακρόχρονης δουλείας μέ τ' ἀμέτρητα θύματα τῶν προμάχων τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς ἱστορίας. Ἔτσι μέσα στό διάβα τῶν αἰώνων ἀδερφώνεται τό παρόν μέ τό παρελθόν, μέ σημεῖο ἀναφορᾶς τῆς θυσίας γιά τήν Ἐλευθερία.

Ὁ νεαρός ποιητής στό μακροσκελές πόνημά του περιγράφει τήν ἔκρηξη καί τά κυριότερα στάδια τῆς Ἐπανάστασης τοῦ '21 τά δύο πρῶτα χρόνια, στήν ξηρά καί

στή θάλασσα. Κάνει λόγο γιά τά ἀνθελληνικά αἰσθήματα τῶν εὐρωπαίων ἡγεμόνων. Ἀναφέρει τήν πανωλεθρία τῶν Τούρκων στήν πολιορκία τῆς Τριπολιτσᾶς καί τήν ὀλοκληρωτική καταστροφή τοῦ Δράμαλη στά Δερβενάκια. Μιά χούφτα ἀντρωμένων Ἑλλήνων πολεμιστῶν ὀρθώνεται ἐναντίον μιᾶς πανίσχυρης στρατιᾶς κι ἐκεῖ στά ματοβαμμένα στενά τῶν Δερβενάκων ξαναζοῦν οἱ ἀθάνατες Θερμοπόλεις. Γι' αὐτό ὁ ποιητής γεμάτος πατριωτική περηφάνια γράφει (στροφή 78):

*«Ὡ τρακόσιοι! σηκωθῆτε
καί ξανάλθετε σ' ἐμᾶς
τά παιδιά σας θέλ' ἰδῆτε
πόσο μοιάζουνε μέ σᾶς».*

Πρὶν ἀπό τούς μεγάλους ἱστορικούς Ζαμπέλιο καί Παπαρρηγόπουλο, ὁ Διονύσιος Σολωμός εἶναι ὁ πρῶτος πού τονίζει τή συνέχεια τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπό τούς ἀρχαίους χρόνους μέχρι τίς μέρες του, ὅπως φαίνεται τόσο ἀνάγλυφα στήν παραπάνω στροφή.

Ἡ Ἐλευθερία ξαναδίνει τό παρόν σέ μιᾶ ἄλλη κρίσιμη στιγμή τοῦ Ἀγῶνα, στήν πρώτη πολιορκία τοῦ Μεσολογγίου (στροφή 88):

*«Πῆγες εἰς τό Μεσολόγγι
τήν ἡμέρα τοῦ Χριστοῦ,
μέρα πού ἀνθισαν οἱ λόγγοι
γιά τό τέκνο τοῦ Θεοῦ».*

Ἀνήμερα Χριστούγεννα, οἱ ἥρωικοί μεσολογγίτες μαχητές ἐτοιμάζονται νά ἀποκρούσουν τήν ἔφοδο τοῦ ἐχθροῦ. Ἡ Ἐλευθερία σκορπᾶ τόν τρόμο στους ἀπίστους, πού βεβήλωσαν τήν ἱερή μέρα τῆς Γέννησης τοῦ Χριστοῦ (στροφή 97):

*«Μέ φωνή πού καταπίθει
προχωρώντας ὀμιλεῖς
"σήμερα, ἄπιστοι, ἐγεννήθη,
ναί, τοῦ κόσμου ὁ Λυτρωτής"».*

Ὑστερα ἀπό τίς νίκες τῆς στεριάς, ὑμνεῖ τά ναυτικά κατορθώματα τῶν Ἑλ-

λήνων, τούς θρυλικούς ναυμάχους του '21 και τό κάψιμο τῶν τουρκικῶν πλοίων στή Χίο καί στήν Τένεδο. Ἐκεῖ πού ἡ φρεγάτα τοῦ Καρά Ἀλή καίγεται μεσοπέλαγα καί πλήθος Τούρκων καταλήγει σέ ὑγρό μνήμα, ἡ σκέψη τοῦ Σολωμοῦ τρέχει στόν κρεμασμένο Πατριάρχη Γρηγόριο Ε', πού στή θάλασσα πέταξαν οἱ ἄπιστοι τό σεπτό κορμί του.

Στόν ἐπίλογο τοῦ «Ὑμνου» ὁ ποιητής μέ τό στόμα τῆς Ἐλευθερίας κάνει ἔκκληση στους γενναίους ἀγωνιστές νά πάψουν τή διχόνοια, τό ἀλληλοφάγμα, γιά νά μή μείνει ἄκαρπη ἡ πολυαίμακτη Ἐθνεγερσία. Τούς συμβουλεύει νά κατανικήσουν μέσα τους τήν ἔχθρα γιά τ' ἀδέρφια τους, πού ζητάει νά μαδηρεῖ ὅλες τίς δάφνες τῆς νίκης.

Καλεῖ τούς Ἕλληνες νά συνετιστοῦν καί νά ἐνωθοῦν, γιά νά ἀποκτήσουν τή λευτεριά τους, τήν πιό μεγάλη ἀνθρώπινη ἀξία. Διαφορετικά, οἱ φθονεροί ἐχθροί εἶναι ἔτοιμοι νά τούς κατηγορήσουν (στροφή 147):

*«Μὴν εἰποῦν στό στοχασμό τους
τά ξένα ἔθνη ἀληθινά:
ἐάν μισοῦνται ἀνάμεσό τους,
δέν τούς πρέπει ἔλευθεριά».*

Ἀπό τότε πού γράφτηκε, πού δέν ἀντήχησε ὁ Ἐθνικός μας Ὑμνος! Στόν Μακεδονικό Ἀγώνα, στους Βαλκανικούς Πολέμους, στή Μικρασία, στήν ἐποποία τοῦ 1940, στό κυπριακό ἔπος 1955-59...

Οἱ Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες ἀρχίζουν πάντα μέ τήν ἔπαρση τῆς Ἑλληνικῆς Σημαίας καί τήν ἀνάκρουση τοῦ Ἐθνικοῦ μας Ὑμνου, ὡς τιμή γιά τήν καταγωγή τους ἀπό τήν ἀρχαία Ἑλλάδα. Καθῶς ἀντιλαλεῖ σ' ὅλη τήν ὑφήλιο, κάνει ἰδιαίτερα τούς ὁμογενεῖς μας ὅπου γῆς νά σκιρτήσουν καί νά ψελλίσουν δακρύβροχοι τή φίλτατη καί νοσταλγική λέξη «Πατρίδα!».

Ἑλληνίς

ΔΩΡΟπροτάσεις

Βιβλιοπωλεῖο «ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ»
Γ. Μπακατσέλου 5, Θεσσαλονίκη
τηλ. 2310 274518
e-shop <http://books.apolytrosis.gr>

Χριστουγεννιάτικα άπροσδόκητα

Σήμερα ή ημέρα ονομάστηκε «Πέφτω πάνω στο χριστουγεννιάτικο δένδρο». Τό πρωί, τό μικρό μας, καθώς μάλωνε μέ τόν άδερφό του, πέταξε πάνω του ένα μαξιλάρι μέ δύναμη. Μόνο πού άστόχησε. Καί τό άποτέλεσμα; Πάει τό πρώτο κλαδί! Τό άπόγευμα παίζανε καί οί τέσσερεις τυφλόμυγα μέσα στό σαλόνι κι ένας έπεσε έπάνω στό δέντρο... Μπορείτε νά σχηματίσετε τήν εικόνα στό μυαλό σας; Στολίδια στό πάτωμα, κάποια άπό αυτά θρύψαλα, λαμπάκια πού κρέμονταν άχαρα, ή φάτνη μισοδιαλυμένη καί άλλα τρία κλαδιά στραβώσανε. Τό δέντρο έγερνε πλέον σάν τόν πύργο τής Πίζας.

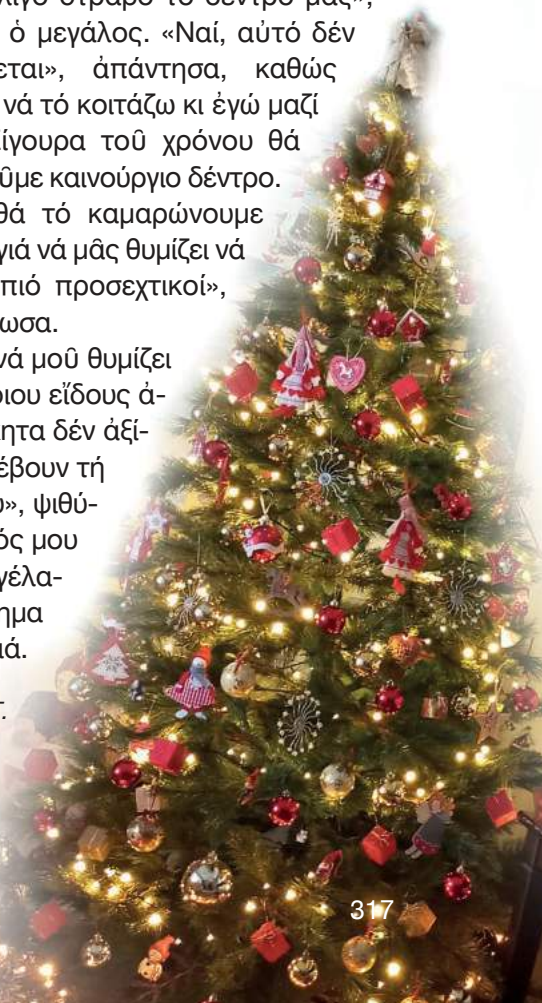
Έγινα έξαλλη καί τούς έβαλα τίς φωνές! Κλείστηκε στήν κουζίνα καί καθώς έτριβα μέ μανία τά πιάτα γιά νά ήρεμήσω, άπροσδόκητα μου ήρθε στό μυαλό τό πρωινό περιστατικό. Πρίν λίγες μέρες ένας συνάδελφος στό μικρό έπαρχιακό νοσοκομείο πού εργάζομαι έκανε μία προληπτική εξέταση αίματος. Τά άποτελέσματα πού βγήκαν σήμερα ήταν άπροσδόκητα καί δυσάρεστα. Έν γενική αίματος έδινε τήν εικόνα κάποιου είδους λευχαιμίας. Έο γιατρός ήταν άπόλυτος: Έπρεπε χωρίς καθυστέρηση ό συνάδελφος νά μεταφερθεί σ' ένα μεγάλο νοσοκομείο καί νά άρχίσει θεραπείες. Δέν του επέτρεψε ούτε στό σπίτι του νά πάει, γιά νά έτοιμάσει κάποια πράγματα. Κι έτσι ό άνθρωπος πού τό πρωί ήρθε στήν εργασία του όπως κάθε μέρα, τό μεσημέρι διακομίστηκε άπροσδόκητα μέ άσθενοφόρο σέ νοσοκομείο τής Θεσσαλονίκης. Θά άκολουθήσουν πολυήμερες θεραπείες, πού σημαίνει ότι τά Χριστούγεννα καί σέ όλη τή διάρκεια τών γιορτών θά νοσηλευθεί μακριά άπό τούς δικούς του, ζώντας τήν ταλαιπωρία τών χημειοθεραπει-

ών καί τήν άβεβαιότητα τής έκβασης τής άσθένειας.

Καθώς σύγκρινα τά άπροσδόκητα στή ζωή του συναδέλφου μέ τό άπροσδόκητο «σακάτεμα» του χριστουγεννιάτικου δένδρου μας, ντράπηκα καί μετανιωμένη γιά τίς φωνές πού έβαλα, βγήκα άπό τήν κουζίνα. Τά παιδιά μετανιωμένα κι αυτά είχαν βάλει τά δυνατά τους. Γύρισαν τό δέντρο έτσι ώστε τά σπασμένα κλαδιά νά είναι πρós τόν τοίχο. Τά μεγαλύτερα είχαν ήδη σκουπίσει, τά μικρά συμπλήρωναν τίς φιγούρες τής φάτνης μέ άλλες άπό τά παιχνίδια τους, τά λαμπάκια καί τά στολίδια τοποθετήθηκαν ξανά μέ τέτοιο τρόπο πού τίποτα δέν θυμίζει τήν προηγούμενη εικόνα. «Μόνο πού... παραμένει λίγο στραβό τό δέντρο μας», ψιθύρισε ό μεγάλος. «Ναί, αυτό δέν διορθώνεται», άπάντησα, καθώς στάθηκα νά τό κοιτάζω κι εγώ μαζί τους. «Σίγουρα του χρόνου θά χρειαστούμε καινούργιο δέντρο. Φέτος, θά τό καμαρώνουμε στραβό, γιά νά μάς θυμίζει νά είμαστε πιό προσεχτικοί», συμπλήρωσα.

«Γιά νά μου θυμίζει πώς τέτοιου είδους άπροσδόκητα δέν άξίζει νά κλέβουν τή χαρά μου», ψιθύρισα έντός μου καί χαμογέλασα μέ νόημα στό παιδιά.

Σ.Τ.

«...νά κάνω τόν Θεό νά χαμογελά!»

Θυμάμαι πώς, στά παιδικά μου χρόνια, είχα έντυπωσιαστεί με μία εικόνα πού είδα σέ ένα περιοδικό γιά πολυτέχνους: Ένα έμβρυο στή μήτρα κρατούσε μία ταμπέλα, πού έγραφε με κόκκινα γράμματα: «Αφήστε με νά ζήσω!». Αύτή νομίζω ήταν ή πρώτη μου γνωριμία με τό θέμα «Έκτρωση». Καί πάντα αναρωτιόμουν: Τί θά έλεγε άραγε ένα από αυτά τά εκατομμύρια παιδιά πού όδηγήθηκαν στήν έκτρωση, άν μπορούσε νά μιλήσει; Τί θά έλεγε άν... από θαύμα σωζόταν;

Πόση ήταν ή έκπληξη καί ό συγκλονι-

σμός μου, όταν έμαθα ότι ένα τέτοιο παιδί υπάρχει καί είναι σήμερα... 46 χρονών, ένώ από τά δεκατέσσερά του χρόνια άγωνίζεται νά ευαισθητοποιήσει ήγέτες, κυβερνήσεις, όργανώσεις με δημόσιες όμιλίες! Στ' άλήθεια, τί πió συγκλονιστικό νά άκούς ένα παιδί πού γλύτωσε από έκτρωση νά περιγράφει πώς επέζησε καί πώς μεγάλωσε στόν κόσμο μας; Ζωντανό θαύμα καί δυνατός έλεγχος γιά όλους μας. ΈΗ Gianna Jessen -αύτή είναι τό παιδί-βρισκόταν ήδη 7,5 μήνες στήν κοιλιά τής δεκαεφτάχρονης μητέρας της, όταν εκείνη άποφάσισε νά τή σκοτώσει με τήν τεχνική του saline abortion (άντικατάσταση του άμνιακού ύγρου με άλατούχο διάλυμα, πού καίει τό έμβρυο μέσα καί έξω). ΈΗ άπόπειρα όμως άπέτυχε!

Σάς μεταφέρω έδώ κάποια άποσπάσματα από όμιλία της*.

«Ήταν μεγάλη ή έκπληξη καί ή άμηχανία όλων», άναφέρει στόν λόγο της, «ότι δέν βγήκα νεκρή σ' αυτό τον κόσμο αλλά ζωντανή στίς 6 Άπριλίου του 1977. Μάλιστα, ό μαιευτήρας πού ένεργούσε τήν έκτρωση ήταν έκτός ύπηρεσίας καί δέν του δόθηκε ή ευκαιρία νά ολοκληρώσει τό σχέδιό του. Κι έτσι βγήκα ζωντανή μετά από δεκαοκτώ ώρες. Έπρεπε νά ήμουν τυφλή, καμένη, έπρεπε νά ήμουν νεκρή. Καί δέν ήμουν! Γιά όσους τυχόν έχουν άμφιβολίες, τό πιστοποιητικό γεννήσεώς μου γράφει: "Γεννημένη κατά τή διάρκεια έκτρώσεως στό τελευταίο στάδιο τής έγκυμοσύνης". Άπό τήν κλινική ή νοσοκόμα κάλεσε άσθενοφόρο καί με μετέφεραν σέ νοσοκο-

μείο. Αυτό είναι πραγματικό θαύμα, διότι συνήθιζαν τότε, μέχρι το 2002, να τερματίζουν τη ζωή ενός επιβίωσαντος βρέφους, με στραγγαλισμό, άσφυξία, να το αφήνουν να πεθάνει ή να το πετούν. Το 2002 ο πρόεδρος Bush υπέγραψε νόμο για να σταματήσει αυτή η συνήθεια. Στη συνέχεια τοποθετήθηκα σε ίδρυμα έκτακτης φροντίδας, διότι δέν τούς άρεσα και πολύ. Βλέπετε μισηθήκα από τη στιγμή της συλληψέως μου από τόσους πολλούς, αλλά και αγαπήθηκα από ακόμα πιό πολλούς και προπάντων από τον Θεό. Είμαι κόρη Του! Δέν παίζετε μέ τό κορίτσι του Θεού!

Μέ πήγαν άργότερα στό σπίτι της Πένυ. Ήμουν δεκαεπτά μηνών, δεκαπέντε κιλά και είχα διαγνωστεί μέ αυτό που έγώ θεωρώ δώρο, μέ έγκεφαλική παράλυση, ή όποία δημιουργήθηκε από τήν έλλειψη όξυγόνου στόν έγκέφαλό μου, καθώς προσπαθούσα να επιβιώσω.

Τώρα είμαι άναγκασμένη να πώ αυτό: Έάν ή έκτρωση είναι άποκλειστικά θέμα των δικαιωμάτων των γυναικών, τότε ποιά ήταν τά δικά μου δικαιώματα; Πώς δέν βρέθηκε ούτε μία ριζοσπαστική φεμινίστρια να σηκωθεί και να φωνάξει για τήν καταπάτηση των δικαιωμάτων μου τήν ήμέρα εκείνη! Στην πραγματικότητα ή ζωή μου πνιγόταν στό όνομα των δικαιωμάτων της γυναίκας! Όταν άκούω τό έπιχείρημα ότι πρέπει να κάνουμε έκτρώσεις, γιατί τό παιδί ίσως γεννηθεί άνάπηρο, τότε ή καρδιά μου γεμίζει από τρόμο... Ύπάρχουν πράγματα, κυρίες και κύριοι, τά όποια θά μπορούσατε να μάθετε μόνον από τούς άδύναμους άνάμεσα σας. Και όταν τούς πνίγετε, έσεις είστε αυτοί που χάνετε... Δέν καταλαβαίνετε ότι δέν είσαστε έσεις που κάνε-

τε τήν καρδιά σας να χτυπά;... Είναι τό έλεος του Θεού που σας στηρίζει, ακόμα και όταν Τόν μισείτε!...

...Κοίταξαν τήν αγαπημένη μου Πένυ και της είπαν: Ή Gianna είναι ένα τίποτα... Και όμως στην ήλικία των τρεισήμισι χρόνων άρχισα να περπατώ μέ περπατούρα και όρθοπεδικά στηρίγματα. Στέκομαι σήμερα μέ ένα μικρό όρθοπεδικό πρόβλημα, χωρίς στηρίγματα. Πέφτω μέ χάρη μερικές φορές και μερικές άλλες άχαρα, αλλά δέν σταματώ να εργάζομαι για τή δόξα του Θεού. Μερικοί ίσως είναι ένοχλημένοι, διότι μιλω συνέχεια για τον Θεό και τον Ήησού. Μά πώς είναι δυνατόν να περπατώ στη γή, έστω κουτσαίνοντας, και να μη δίνω όλη μου τήν καρδιά και τό μυαλό και τήν ψυχή και όλο μου τό είναι στον Χριστό που μου έδωσε τή ζωή; Όλος ο σκοπός της επίγειας ζωής μου είναι να κάνω τον Θεό να χαμογελά... 'Ο Θεός να σας εύλογεί».

.....
Πλησιάζουν οι άγιες ήμέρες των Χριστουγέννων, του έρχομού του Θεού στη γή. Και πάλι ή γή μας άφιλόξενη για Έκείνον και για τά παιδιά που τόσο άγάπησε. Ό σύγχρονος Ήρώδης των έκτρώσεων συνεχίζει τά εγκλήματά του, μά σήμερα καμιά φωνή δέν άκούγεται ούτε στη Ραμά ούτε πουθενά. Τή σιωπηλή κραυγή χιλιάδων έμβρύων που τούς κόψαμε τό νήμα της ζωής τήν έχει φιμώσει από καιρό ή νομική όρθότητα της άνομης έποχής μας...

Μ. Δανιήλ

*Διασκευή-άπόδοση στα έλληνικά άποσπασμάτων όμιλίας, που έκανε ή Gianna Jessen στις 8.9.2008 στη Μελβούρνη της Αύστραλίας.

Ήταν ανεξήγητο αυτό που συνέβη. Όσο κι αν προσπαθούσε να βρεί μία λογική εξήγηση ή Άννα, δέν μπορούσε, δέν κατέληγε πουθενά! Δέν είχε ποτέ χρήματα στή σχολική της τσάντα και πολύ περισσότερο δέν είχε πιάσει ποτέ στά χέρια της τόσα χρήματα. Πού θά τά έβρισκε άλλωστε; Οί γονείς της δέν είχαν νά τής δώσουν νά αγοράσει ούτε τά απαραίτητα. Μέ τό ζόρι πλήρωναν τά φροντιστήριά της και ύπήρχαν φορές πού χρωστούσαν και δύο μήνες μαζί. Ήταν ώραίο νά βλέπει στά χέρια της τόσα πολλά χρήματα. Άχ, γιατί νά μίν ήταν δικά της! Μέτρησε, ξαναμέτρησε πέντε χιλιάδες έξακόσια εύρώ! Μά ποιός και πότε τά έβαλε στήν τσάντα της; Και γιατί; Δέν είχε μιλήσει ακόμα στους γονείς της, μά έπρεπε σίγουρα νά τό κάνει άμεσα. Ένωσε μέσα της τή δυσκολία

Παρεξήγηση

νά τά αποχωριστεί. Ή πρωτόγνωρη έπαφή τών χεριών της μέ τόσα πολλά πενηντάρικά τήν έκανε νά νιώσει γιά λίγο πώς είχε επάνω τους δικαιώματα. Μά γιά λίγο μόνο, γιά πολύ λίγο.

-Κι αν κάποιος τά έβαλε γιά νά μās βοηθήσει οικονομικά τώρα πού έρχονται Χριστούγεννα; σκέφτηκε σχεδόν φωναχτά.

-Ά, μπά! Τόσα πολλά λεφτά; Άποκλείεται! άπάντησε στόν εαυτό της.

Γύρισε στό σπίτι δίχως νά έχει αποφασίσει τί πρέπει νά κάνει. Βρήκε τή μητέρα της μελαγχολική κι άπογοητευμένη.

-Μπορείς, Άννα μου, γιά κάποιο διάστημα νά μίν πηγαίνεις στό φροντιστήριο; Μπορείς νά έντείνεις περισσότερο τό διάβασμά σου στό σπίτι; Δέν μās πάνε καλά τά πράγματα, παιδί μου, και ήδη χρωστάμε δύο μήνες στό φροντιστήριο και...

Ή φωνή τής μάνας κόπηκε από ένα λυγμό.

-Είναι και πού φτάνουν και τά Χριστούγεννα, συνέχισε ή μητέρα, και φοβάμαι, Άννα μου, πώς δέν θά έχουμε ούτε κρέας νά αγοράσουμε.

-Είναι δύσκολο, μαμά, δίχως φροντιστήριο νά περάσει κανείς στό Πανεπιστήμιο, μά θά τό παλέψω, είπε προσπαθώντας νά χαμογελάσει στή μητέρα της ή Άννα και μπήκε άμίλητη στό δωμάτιό της. Δέν είπε τίποτα γιά τά χρήματα πού βρέθηκαν στήν τσάντα της, μόνο τά έβγαλε και τά ακούμπησε πάνω στό γραφείο της. Ήταν πολύ περισσότερα από αυτά πού χρειάζονταν γιά τά φροντιστήρια όλης τής χρονιάς κι ήταν και αρκετά γιά νά περάσουν άνετα και τά Χριστούγεννα. Μά αν δέν τούς έλεγε τήν αλήθεια, όλοι θά πίστευαν ότι από κάπου τά έκλεψε. Κι αν τούς έλεγε ότι βρέθηκαν έτσι ανεξήγητα στήν τσάντα της, σίγουρα θά τής έλεγαν νά τά πάνε στήν αστυνομία. Τά έβαλε στό συρτάρι του γραφείου της και άφου τό

κλειδωσε, έβαλε στην τσάντα της τό κλειδί. "Άκουσε πού γύρισαν κι οί μικρότεροι από τή γιαγιά μαζί μέ τόν πατέρα, μά δέν βγήκε. "Άκουσε καί πού τήν αναζήτησαν, μά καί πάλι δέν βγήκε. Βγήκε από τό δωμάτιό της μόνο τό πρωί, γιά νά έτοιμασεί γιά τό σχολείο καί τότε είδε τή μητέρα της μέ πρησμένα τά μάτια από τό κλάμα κι από τήν άυπνία.

-Μήν τό σκέφτεσαι, μαμά, τής είπε άγκαλιάζοντάς την, θά τά βγάλω πέρα. Θά περάσω τό μεσημέρι μετά τό σχολείο νά τούς πώ στό φροντιστήριο ότι θά διακόψω.

"Όλη τή μέρα στό σχολείο δέν κατάλαβε τίποτα από κανένα μάθημα ή "Άννα, μά τό είχε πάρει πιά άπόφαση. Τά χρήματα όσο δελεαστικά κι άν ήταν, δέν ήταν δικά της. Θά τά έλεγε όλα τό μεσημέρι στή μητέρα της καί θά τά πήγαιναν μαζί στην άστυνομία. Πώς μπορούσε νά γιορτάσει Χριστούγεννα μέ κλεμμένα λεφτά; Γιατί τό ήξερε καλά! Μπορεί νά μήν τά έκλεψε, μά έφόσον τά κρατούσε θά ήταν σάν κλεμμένα. Πώς θά άντίκριζε τό θείο Βρέφος μέ λερωμένη καρδιά καί πώς θά τήν έκανε φάτνη Του; "Όχι, όχι, θά περνούσε γρήγορα από τό φροντιστήριο νά τούς ένημερώσει ότι θά διακόψει κι ύστερα θά άπελευθερωνότανε από τόν μεγάλο πειρασμό πού είχε κλειδωμένο στό συρτάρι της.

Μπήκε μέ σφιγμένη τήν καρδιά στό γραφείο τής Γραμματείας.

-Νωρίς είναι άκόμα, τής είπε ή Γεωργία ή γραμματέας σάν τήν είδε νά μπαίνει.

-Τό ξέρω, άπάντησε όσο μπορούσε πιό ψύχραιμα ή "Άννα. "Ήρθα νά ένημερώσω ότι δέν θά ξανάρθω στό μάθημα. Νά ένημερώσετε καί τόν κύριο Γρηγοριάδη ότι δέν έχω κανένα παράπονο από τό φροντιστήριο, άπλά δέν βγαίνουμε οίκο-

νομικά.

-Δέν θά τόν δώ, "Άννα μου, τόν Γρηγοριάδη. Κι έγώ φεύγω σήμερα, γιατί ό κύριος Γρηγοριάδης έπιμένει ότι μου έβαλε στην τσάντα μου χρήματα γιά νά τά καταθέσω στην Τράπεζα, μά έγώ δέν τά βρήκα πουθενά. Σίγουρα κάποιος τά πήρε από τήν τσάντα μου καί καταλαβαίνεις ότι έγώ δέν έχω καμιά θέση έδω μέσα.

Κοίταξε γεμάτη έκπληξη τή γραμματέα ή "Άννα καί τό βλέμμα της έπιασε πάνω στην τσάντα της. Κοίταξε καί τή δική της. "Ήταν άκριβώς ίδιες.

-Έδω τά έβαλε τά χρήματα, είπε λυτρωμένη ή "Άννα. "Άφησα χθές γιά πολύ λίγο τήν τσάντα μου πάνω στό γραφείο σας, γιατί μέ φώναξε ή Μαθηματικός γιά νά μου δώσει ένα φυλλάδιο καί σίγουρα θά νόμισε πώς ήταν ή δική σας καί έβαλε μέσα τά χρήματα. 5.600 € σέ πενηντάρικα!

Τό άπόγευμα μαζί μέ τή μητέρα της ή "Άννα πήραν τά χρήματα καί πήγαν νά τά παραδώσουν στόν κύριο Γρηγοριάδη, πού κατάπληκτος άκουσε τήν ιστορία γιά τίς δύο πανομοιότυπες τσάντες. "Έμεινε γιά λίγο σκεπτικός κι άμίλητος ό κύριος Γρηγοριάδης.

-Θά μου έπιτρέψετε, κυρία μου, είπε συγκινημένος στή μητέρα τής "Άννας, νά έπιβραβεύσω τό παιδί σας γιά τό ήθος του. Τά 600 ευρώ είναι δικά της καί από 'δω καί πέρα θά είναι τιμή γιά τό φροντιστήριό μου νά φοιτά δωρεάν σ' αυτό μία μαθήτρια σάν τήν "Άννα!

"Έσφιξε τά 12 πενηντάρικα στά χέρια της ή "Άννα κι ύστερα τά έβαλε στά χέρια τής μητέρας της.

-Γιά τά έξοδα τών Χριστουγέννων, τής είπε, κι ένιωσε στην καρδιά της τή ζεστασιά τής φάτνης.

Έλένη Βασιλείου

Ἀκολουθώντας τούς μάγους...

«Συλλογίσου τά δῶρα πού πρόσφεραν οἱ μάγοι στόν Χριστό, μόλις τόν βρῆκαν στό σπίτι, καθώς λέει ὁ εὐαγγελιστής Ματθαῖος "καί ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν εὗρον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ" (2,11). Δέν βρῆκαν ἐκεῖ καμία ἐτοιμασία ἢ κανένα σημεῖο βασιλικό, ἀλλά μόνο φτώχεια καί ταπείνωση. Παρόλα αὐτά ὅμως ὀδηγούμενοι ἀπὸ τὴν πίστη καί ἀπὸ τὴν ἔλλαμψη πού χάρισε ὁ Θεός στόν νοῦ τους, ἀναγνώρισαν ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ βασιλιάς τοῦ οὐρανοῦ καί τῆς γῆς καί λυτρωτῆς ὅλου τοῦ κόσμου. Γι' αὐτὸ ἔπεσαν καί τόν προσκύνησαν καί τοῦ πρόσφεραν τά δῶρα τους. Μαζὶ μέ τά δῶρα καί τὴν προσκύνηση πού ἔκαναν ὑπέταξαν στόν νέο βασιλιά τὸ καδετί: Ὑπέταξαν σ' αὐτόν ὅλο τὸν νοῦ καί τὴν καρδιά μέ τὴν πίστη· ὑπέταξαν ὅλο τὸ σῶμα μέ τὴν προσκύνηση· ὑπέταξαν ὅλα τά ἐξωτερικά ἀγαθὰ μέ τὸν χρυσό, μέ τὴ σμύρνα καί μέ τὸ λιβάνι. Καί μέ τά τρία αὐτὰ δείχνουν ὅτι προσφέρουν στόν νεογέννητο βασιλιά ἐπίγνωση, ὑπακοή καί ἀγάπη...

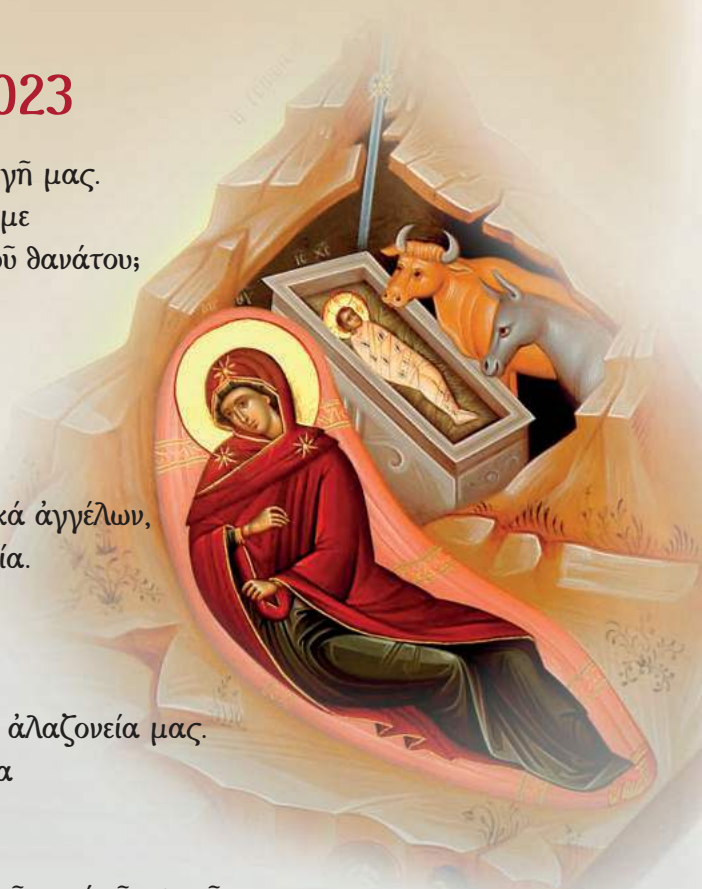
Ὡ τῆς μεγάλης τῶν μάγων φιλοτιμίας!... Γι' αὐτὴν ἀξιώθηκαν ὄχι μόνο νὰ δοῦν μέ τά μάτια τους ἀλλά καί νὰ πιάσουν στὴν ἀγκαλιά τους τὸν Δεσπότη τῶν ὅλων· πού καί μόνον αὐτὸ εἶναι μία μακαριότητα-, ὄχι μόνο νὰ δοῦν καί νὰ συνομιλήσουν μέ τὴν κυρία Θεοτόκο, μέ μία βασίλισσα τοῦ οὐρανοῦ καί τῆς γῆς, ὄχι μόνο νὰ δοῦν ἄγγελο στό ὄνειρό τους, ἀλλά ἀξιώθηκαν νὰ γίνουν καί σ' ὅλη τὴ βασιλεία τῶν Περσῶν πρό τῶν διδασκάλων διδάσκαλοι, πρό τῶν κηρύκων κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου καί πρό τῶν ἀποστόλων ἀπόστολοι τοῦ Κυρίου».

*ἀγ. Νικοδήμου Ἀγιορείτου,
Πνευματικά Γυμνάσματα, Μελέτη κβ', 3*

Χριστούγεννα 2023

Εἶναι σίγουρο ὅτι ἦρθες, Κύριε, στή γῆ μας.
Καί ἐμεῖς πῶς σ' ἀλήθεια ἐπιτρέπουμε
νά μᾶς στοιχειώνει ἀκόμη ἡ σκιά τοῦ θανάτου;
Φόβος παντοῦ. Μέσα μας καί γύρω.
Διώξαμε τήν εἰρήνη Σου, Κύριε,
αὐτή πού ἔφερε ὁ ἐρχομός Σου.
Στόν τόπο πού γεννήθηκες,
στόν τόπο πού περπάτησες,
στόν τόπο πού ἀκούστηκαν δοξαστικά ἀγγέλων,
πόλεμος, αἷμα, σφαγές, ἀκαταστασία.
Οἱ ἰαχές ξεχύνονται παντοῦ.
Πέρα ἀπό τήν Ἁγία Γῆ.
Διώξαμε τήν εἰρήνη Σου, Κύριε...
Τήν πνίξαμε μέσα στήν ἀδερᾶπεντη ἀλαζονεία μας.
Τή στριμώξαμε μέσα στήν ὑποκρισία
καί τήν παράνοιά μας.
Διώξαμε τήν εἰρήνη Σου, Κύριε...
Ταράχτηκαν τά ὑποστρώματα τῆς γῆς καί τῆς ψυχῆς μας
καί ὁ βόρβορος ταυτόσημος μέ τόν ἄκοσμο κόσμο μας.
Τῆς λογικῆς μας ἡ μέθη καί οἱ κατακτήσεις μας
ἀντίβαρα καταλυτικά τῆς εἰρήνης Σου.
Πεισματικά κωφεύουμε στά μηνύματά Σου ἀκόμη καί τώρα.
Ἀκόμη καί τώρα πού φτάσαμε στήν ἄβυσσο.
Ἀκόμη καί τώρα πού ἀκούγεται στίς ἐκκλησιές μας
τό «Χριστός γεννᾶται...».
Σέ περιμένουμε ὅσο ποτέ, μέγαλε Θεέ.
Μήν ἀργεῖς. Μή συνερίζεσαι τήν ἄνοιά μας.
Ἐλα νά καταπαύσεις τόν θόρυβο τῆς ψυχῆς μας.
Τούς φόβους τοῦ πλανήτη νά ἀκυρώσεις.
Νά γεννηθοῦμε ἀπ' τήν ἀρχή μαζί Σου.
Εὐδόκησε μέ τῶν ἀγγέλων τό «Δόξα ἐν ὑψίστοις...»
νά σμίξουμε τόν πόθο τῆς ψυχῆς μας γιά «ἐπὶ γῆς εἰρήνη».

ΓΔ.

Συζητώντας τὰ γεγονότα...

Μήνυμα ἐλπίδας

Ὁ Δήμος Ἀγράφων στήν Εὐρυτανία, ἕνας φτωχός ὀρεινός Δήμος, ἀνήγγειλε ὅτι θά δίνει 3.000 εὐρώ καί δωρεάν τὰ ἔξοδα τῆς γέννας, γιά κάθε νέα γέννηση κατοίκου τοῦ Δήμου. Τονίζει ἔτσι τό αὐτονόητο. Ἄν δέν ὑπάρχουν γεννήσεις στήν περιοχή αὐτή, δέν θά ὑπάρχουν καί κάτοικοι καί θά μείνει ἔρημος τόπος. Τίποτα τότε δέν θά ἔχει νόημα.

Ἄς ἐλπίσουμε τό παράδειγμα τοῦ Δήμου αὐτοῦ νά ἀκολουθήσουν ὄχι μόνο κι ἄλλοι Δήμοι, ἀλλά καί ἡ κεντρική ἐξουσία πού δέν φαίνεται νά ἀντιλαμβάνεται τίς ἐπιπτώσεις τῆς δημογραφικῆς κατάρρευσης τῶν τελευταίων ἐτῶν.

Ὁ καλύτερος τρόπος

Πέρα ἀπό ὁποιοσδήποτε πρωτοβουλίες, χορηγήσεις καί στρατηγικές γιά τήν ἀποφυγή τῆς δημογραφικῆς κατάρρευσης, τῆ μεγαλύτερη ἔμπνευση καί παρακίνηση προσφέρουν τὰ ζωντανά παραδείγματα. Συνταγματάρχης τοῦ Μηχανικοῦ ἐξασφαλίζοντας τήν προσωπική του εὐτυχία -γιατί «τά πολλά παιδιά εἶναι εὐτυχία», ὅπως ὁμολογεῖ- ἀλλά καί μέ τῆ συνείδηση ὅτι ἀποδίδει ἕνα προσωπικό χρέος στήν πατρίδα, μεγαλώνει ἔντεκα παιδιά. Καί σύμφωνα μέ τῆ δική του μαρτυρία, δέν εἶναι ὁ

μόνος. Ἐχει συναδέλφους πολύτεκνους ἀλλά καί ἕναν μέ τόν ἴδιο ἀπίθανο ἀριθμό παιδιῶν στό Πολεμικό Ναυτικό. Ἴσως κάποιοι μιλήσουν γιά καλοῦς μισθούς, διευκολύνσεις κ.τ.λ. Μά... τούς ἀξίζουν! Μακάρι τό νέο Ὑπουργεῖο Οἰκογένειας νά διεκδικήσει τὰ ἀνάλογα γιά τούς ὑπερπολυτέκνους ὄλων τῶν ἐιδικότητων! Τό ἀξίζει ἡ Ἑλλάδα μας!

Δέν εἶναι μόδα

Αἴσθηση προκάλεσε ἡ ἐμφάνιση ἑνός Νορβηγοῦ στόν Αὐθεντικό Μαραθῶνιο Ἀθήνας στίς 12 Νοεμβρίου, ὁ ὁποῖος ἔτρεξε ντυμένος μέ σπαθί, χλαίνη καί ἀσπίδα. Ἦταν μιά ὑπενθύμιση σέ ὄλους ὅτι ὁ ἀγώνας αὐτός ἔχει ἰδιαίτερο συμβολισμό καί δέν εἶναι μιά μόδα τῆς ἐποχῆς μας. Ἀποτελεῖ τιμῆ στόν ἀθηναῖο Φειδιππίδη, πού ἔτρεξε τήν ἀπόσταση ἀπό τόν Μαραθῶνα στήν Ἀθήνα μετά τήν ὁμώνυμη μάχη καί ξεψύχησε μέ τήν κραυγή «Νενικήκαμεν!».

Συγκίνηση ἐπίσης προκάλεσε ἕνας Κύπριος πού ἔτρεξε μέ μπλουζάκι πού ἔγραφε «Δέν ξεχνῶ», μέ τήν εἰκόνα τῆς αἵματοβαμμένης Κύπρου μας. Πενήντα χρόνια μετά τήν τουρκική εἰσβολή στήν Κύπρο, κάποιοι δέν ξεχνοῦν. Δέν ἔχει σημασία πόσοι εἶναι. Ἀρκεῖ πού ὑπάρχουν. Αὐτοί θά φέρουν τήν ἀπελευθέρωση.

«Θεὸς ἄνθρωποις ὁμοιωθεὶς
πτωχεύει σαρκί, ἵνα ἡμᾶς
καταπλουτίσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ».

Ὁ πλούσιος Θεὸς γεννιέται σάν φτωχὸς ἄνθρωπος
στή γῆ μας, γιὰ νὰ μᾶς πλημμυρίσει μέ τόν πλοῦτο
τῆς δικῆς του δόξας. Ἄς τόν ὑποδεχθοῦμε, προσπα-
θώντας γιὰ χάρη του νὰ γίνουμε φτωχότεροι στόν
ἐγωισμό καί στή φιλαυτία μας, γιὰ νὰ μᾶς ἀξιώσει νὰ
πλουτίσουμε σέ ἀγάπη καί κατανόηση πρός τούς
συνανθρώπους μας, ὥστε νὰ συμπάλουμε μέ τούς
ἀγγέλους τό «ἐπὶ γῆς εἰρήνη».

Εὐλογημένα Χριστούγεννα!

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΜΟΥ 2023

Α'. ΑΠΟΛΥΤΡΩΤΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ

Στύλος Ὁρθοδοξίας, σ. 3 - Εἶσαι ἀκόμη ἄν-
θρωπος;..., σ. 35 - Ὁ Χρεωλύτης, σ. 67 -
Θάρρος!, σ. 99 - Ἀγάπη καί ἀλήθεια, σ. 131 -
Ποῦ θά πάς διακοπές;, σ. 163 - Ἡ χαρά τῆς
οἰκουμένης, σ. 195 - 100 χρόνια πνευματικῆς
οἰκοδομῆς, σ. 235 - Ἐπιστροφή στήν εἰδωλο-
λατρία;, σ. 267 - Πρώτη μας προτεραιότητα,
σ. 299.

Β'. ΚΥΡΙΑ ΑΡΘΡΑ

Δάκας Ἄλ. Εὐ.: Γιατί, Θεέ;..., σ. 4 - Τρεῖς λέ-
ξεις-φράσεις πού μᾶς ζυγίζουν, σ. 36 - Ὁρ-
θοδοξία: Ἡ νίκη πού νίκησε τόν κόσμο, σ. 68
- Θά ἀδιαφορήσουμε;, σ. 100 - «Ἴδου ἔρχομαι
ταχύ!», σ. 132 - Ἡ θάλασσα, σ. 164 - Νά πῶς
μετράει!, σ. 300.

Παπαρνάκης Ἀθ.: Τό σημεῖο τοῦ Σταυροῦ,
σ. 196 - Συν-εργάτες τοῦ Θεοῦ, σ. 236 - Στά
ἔσχατα... τί μετράει;, σ. 268.

Γ'. ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ Π. ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Παπαρνάκης Ἀθ.: Ἡ περιτομή, σ. 6 - Θυσία
ἐξαγορᾶς, σ. 38 - Ἀπό τή δημιουργία στήν
ἀναδημιουργία, σ. 70 - Ὁ Πασχάλιος Ἀμνός,

σ. 102 - Ἀνάσταση νεκρῶν, σ. 134 - Ὁ πυρ-
φόρος Ἡλίας, σ. 170 - Τό «παραθυράκι» τοῦ
Νόμου, σ. 204 - Ὡσέ, ὁ προφήτης τῆς ἀγά-
πης, σ. 242 - Ὁ Ναός τοῦ Σολομώντος Α': ἡ
ἱστορία του, σ. 278 - Β': ἡ λατρεία του, σ. 308.

Δ'. ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ

Α' ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Σάκκος Ν. Στ.: Ποιότητα ἀγάπης (Α' Θε
3,12), σ. 16 - Εὐάρεστοι στόν Θεό (Α' Θε 4,1),
σ. 48 - Προορισμός μας ὁ ἁγιασμός (Α' Θε
4,7), σ. 78 - Φιλαδελφία (Α' Θε 4,9), σ. 112 -
Ἀδικαιολόγητη ἡ ἄγνοια (Α' Θε 4,13), σ. 144 -
Δευτέρα Παρουσία (Α' Θε 5,3), σ. 176 - «Υἱοὶ
φωτός» (Α' Θε 5,5-6), σ. 248 - Τό φάρμακο
γιὰ τίς θλίψεις (Α' Θε 5,16-18), σ. 280.

Ε'. ΠΑΤΕΡΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ

Μ. Βασιλείου: Γιὰ μιά τέλεια ζωή, σ. 12.
Νικοδήμου Ἀγιορείτου: Ἀκολουθώντας
τούς μάγους..., σ. 322.
Ὀλυμπιάδα: Ἄς τόν προῦπαντήσουμε, σ. 40.

ΣΤ'. ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ

Ἰγνηλάτης: Ὁ ἀθλητής τῆς ὑπομονῆς, σ. 10
- Ἀπό τόν Σταυρό στήν Ἀνάσταση, σ. 108 -

Για τό οὐράνιο κάλλος, σ. 166 - 'Ο θεοφόρος ὄσιος Δαβίδ, σ. 270 - 'Επίγειο Σεραφεῖμ, σ. 306.

Οὐρανοδρόμος: Παρακαταθήκη ἱερῆ, σ. 74 - 'Αγάπης μύρα, σ. 138 - Μέ τόν πόθο τοῦ μαρτυρίου, σ. 238.

Ζ'. Η «ΛΟΓΙΚΗ» ΤΩΝ Α-ΛΟΓΩΝ

Καλογεράκη Δ.: 'Η δημιουργία τοῦ κόσμου ὑπό τό πρίσμα τῆς πατερικῆς σκέψης Α', σ. 118 - Β', σ. 146 - 'Α-λογη δημιουργία καί ἔλλογος ἄνθρωπος, σ. 182 - Τά ζῶα στήν Παλαιά Διαθήκη, σ. 200 - Τά ζῶα στήν Καινή Διαθήκη, σ. 272 - Φιλοθεΐα καί φιλοζωία, σ. 310.

Η'. ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΜΝΗΜΕΣ

'Ελληνίς: Τό μέτωπο τῆς 'Ηπείρου Α': Πρωτοφανής ἐθελοντισμός, σ. 18 - Β': 'Ο ἀέρας τῆς λευτεριάς στά Γιάννενα!, σ. 50 - Δύσμοιρη Χίος, σ. 110 - 'Ο ἥρωας σημναγός, σ. 148 - 'Η σύμβαση ἀνταλλαγῆς πληθυσμῶν 1923-2023, σ. 172 - Μουσείο Πολέμου 1940-41 στό Καλπάκι, σ. 250 - 'Η ἐθελουσία τοῦ Ἄρκαδιού, σ. 282 - 'Εθνικός ὕμνος: 200 χρόνια ἀπό τή σύνθεσή του, σ. 314.

Μητσόπουλος Π.: 'Η Συνθήκη τῆς Λωζάνης (1923), σ. 14 - Τό ὀλοκαύτωμα τῆς Σαμοθράκης, σ. 221.

Θ'. ΜΟΡΦΕΣ ΠΟΥ ΞΕΧΩΡΙΖΟΥΝ

Αύγουστίνου Εὐδ.: Σοφία Στεφανίδου, ἡ πρώτη ἑλληνίδα ἀλεξιπτωστρία, σ. 252.

'Ελληνίς: Τά «παράσημα» τοῦ στρατηγοῦ, σ. 86 - 'Ο πρωτεργάτης τοῦ ἑλληνικοῦ συντάγματος, σ. 222.

Ι'. ΜΕ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Καραφίλογλου Π.: 'Ο ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής καί ἡ ὀλότητα χώρου καί χρόνου Α', σ. 22 - Β', σ. 46 - Γ', σ. 140 - Δ', σ. 180.

ΙΑ'. ΣΧΟΛΙΟ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

Αύγουστίνου Εὐδ.: Κατάπτυστη ἀπόφαση,

σ. 28 - Ματωμένο Μουντιάλ 2022, σ. 60 - 'Επίκαιρος προβληματισμός, σ. 156 - «Περὶ παίδων» ἀνα(διασ)τροφῆς, σ. 188 - Μήνυμα S.O.S. ἀπό τόν βυθό, σ. 225 - «Νόσος τῆς πόλεως», σ. 292 - «Εἰρήνη - εἰρήνη. Καί ποῦ ἐστὶν εἰρήνη;» (1ε 6,14), σ. 312.

Κρής: Αὐθεντικά ἑλληνικέσ!, σ. 247.

ΙΒ'. ΣΥΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Στόν ἀπόηχο τῶν Χριστουγέννων - «Μισή ἀρχοντιά» - Ἀθλιότητες, σ. 31 - «'Ελλάς, Ἑλλάς, μή μᾶς ξεχνᾶς!» - Χωρίς σχόλιο..., σ. 62 - Ντροπή καί ταπείνωση - Εἰσαγγελέας ἐναντίον Εἰρηνοδικείου, σ. 63 - 'Η μεγάλη διαφορά - Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου καί δημογραφικό, σ. 95 - «Δέν θέλω νά ἔχω ἑκατομμύρια, ἀλλά νά βοηθήσω ἑκατομμύρια ἀνθρώπους» - 'Η Ἑλλάδα τούς ἀπογοῆτεψε καί γι' αὐτό δέν παλιννοστοῦν, σ. 126 - S.O.S. γιά τό δημογραφικό ἀπό τήν ἀπογραφή τοῦ 2021 - Χρειαζόμαστε τόν... Ἴνδὸ μας, σ. 127 - Ἀξιόπαινη ἐκδήλωση - Χρειαζόμαστε Γονεῖς, σ. 158 - Γάμος καί «τεκνοθεσία» γιά τούς ΛΟΑΤΚΙ... - Κάποιοι ἀντι-στέκονται ἀκόμη..., σ. 159 - 'Όσα θέλετε νά σᾶς κάνουν... - 'Ενα βῆμα πίσω!, σ. 190 - 'Ο Ἑλληνισμός τῆς Χειμάρρας ἀντιστέκεται! - 'Ο Μέγας Ἀλέξανδρος στό Κουβέιτ, σ. 191 - Χρυσή συμπαράσταση! - Ὑπουργεῖο Οἰκογένειας καί... «γάμος» ὁμοφυλοφίλων - Εἶθε!, σ. 230 - 'Η καταπίεση τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Βορείου Ἡπείρου συνεχίζεται... - 'Η πίστη κοστίζει, σ. 231 - 'Αν ἔχεις... θέληση, διάβαινε! - Ὑπέρβαση ἐξουσίας - Family Pride - Ὑπερφάνεια γιά τήν οἰκογένεια, σ. 262 - Θά τό τολμήσουν;, σ. 263 - Ἰσχυρό ἀνάχωμα - «Ὡμοιώθη τοῖς κτήνεσι...» - Στό χέρι τῶν γονιῶν!, σ. 294 - Ἑθνική ἀπογραφή στήν Ἀλβανία - Δέν χρειάζονται πιά «Κασσάνδρες», σ. 295 - Μήνυμα ἐλπίδας - 'Ο καλύτερος τρόπος - Δέν εἶναι μόδα, σ. 324.

ΙΓ'. ΣΚΗΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΑΞΗ ΜΟΥ

Μ.Ε.Χ.: Φωκίων Ἀθηναῖος ὁ χρηστός, σ. 55 - «'Εμεῖς κοιτάμε πρὸς τήν Ἑλλάδα», σ. 89 - Λεξομαχία, σ. 150 - «Ἀδρία». Τό πλοῖο ποῦ

άρνηθηκε νά πεθάνει!, σ. 255 - Πρόσθεση ή πολλαπλασιασμός;, σ. 284.

ΙΔ'. ΕΙΣ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ

Μιά κατασκηνώτρια: Θυμίαμα εύγνωμοσύνης, σ. 206.

- Άγνή Παπαποστόλου, μία έμπνευσμένη εκπαιδευτικός καί ίεραπόστολος, σ. 178.

ΙΕ'. ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Βασιλείου Έλ.: Οί πατημασιές, σ. 24 - Όταν οί μάσκες πέφτουν..., σ. 58 - Στήν κορφή ενός πλάτανου, σ. 91 - Ή σωστή σειρά, σ. 123 - Τά χρωστούμενα, σ. 154 - Άλώνισε ή άγάπη, σ. 184 - Μοιρασμένη στά δυό, σ. 227 - Προστάτης καί φίλος, σ. 258 - Άγγελική έπιβράβευση, σ. 288 - Παρεξήγηση, σ. 320.

ΙΣΤ'. ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Βασιλάκος Β.: Οί Μυροφόρες, σ. 147.

Δ.Τ.: Τριάντα κεριά, σ. 271.

Δερετζή Γ.: Χριστούγεννα 2023, σ. 323.

Ίεσσαί-Κασιμάτη Ναύση: Μιά ζωγραφιά, σ. 41 - Άχ! Μικρασία, σ. 175 - Τώρα πού φθινοπώριασε..., σ. 257.

Ίωάννης: Στόν άγιο Κοσμά τόν Αίτωλό, σ. 203.

Σικελιανός Άγγ.: Όδή στόν Μακρυγιάννη, σ. 88.

Φωτιάδου-Κωνσταντίου Φ.: Στά συντρίμια τοῦ μοιραίου τρένου, σ. 117.

ΙΖ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΝΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Π.Στ.: Κατασκήνωση, έμπειρία ζωής..., σ. 153.

ΙΗ'. ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ

«Τό πιό ώραίο τραγούδι θά πώ γιά τόν Χριστό...», - «Τό πιό άκριβό μαργαριτάρι», σ. 27 - Νέος χρόνος ανατέλλει..., σ. 57 - Στή μνήμη τών Τριών Μεγάλων, σ. 94 - Στή Στερεά Έλλάδα - Περιδιαβαίνοντας τήν Άθήνα, σ. 186 - Αίμοδοσία, σ. 187 - «Μείζων έστιν ό έν ύμιν ή ό έν τῷ κόσμῳ», σ. 208 - Έγκαίνια παιδικής χαράς, σ. 261 - Άρχίζουμε ξανά!, σ. 290 - Πρόγραμμα όμιλιών, σ. 291.

ΙΘ'. ΔΙΑΦΟΡΑ

Α.Σ.: Έπετειακή εκδήλωση, σ. 26 - Άναλα-

μπές μιås άλλης φωτιάς, σ. 201.

Α.Τ.: Ύπέρλογοι χρονισμοί, σ. 8 - Γλώσσα γλυκολάλητη, σ. 43 - Έσθήτα νηστείας, σ. 72 - Άναστάσιμη έμφύσηση ειρήνης, σ. 136 - «Άει Είσακούων», σ. 244 - Σύναξη ύπερευλογημένη, σ. 304.

Αύγουστίνου Εύδ.: Ή δημώδης ποίηση καί τό «ποιητικό» 1821, σ. 80 - Θρίαμβοι καί Θρίαμβος, σ. 104.

Δανιήλ Μ.: Πύρινη βροχή, σ. 168 - «...νά κάνω τόν Θεό νά χαμογελά!», 318.

Ζ.Γ.: Στό σπίτι, σ. 42 - Τυφλότητα, σ. 76 - Άποκάλυψη, σ. 106 - Στό πηγάδι, σ. 142 - Άσπασμός, σ. 240 - Ό μεσότοιχος, σ. 274 - Νύχτα, σ. 302.

Ι.Δ.Α.: Άετοί τής άνοιξης, σ. 115.

Καραγεωργίου-Πάπιστα Σταματία: «Λάμψον καί ήμίν...», σ. 169.

Κυριζογλου Γ.: Ή Έλλάδα καί οί Έλληνες μέσα άπό τά τουρκικά σχολικά βιβλία Α', σ. 20 - Β', Ίδεολογικό ύπόβαθρο τής τουρκικής εκπαίδευσης, σ. 52 - Γ', Ή κριτική καί οί νέες έπιδιώξεις, σ. 82 - Δ', Ή εικόνα τών Έλλήνων μέ βάση τά δεδομένα σχετικής έρευνας, σ. 119.

Μαρτινιανή: Ή Ψιλον, όπως Έλλάδα..., σ. 122.

Μιά κατασκηνώτρια: Στής άγια-Μαρίνας τό πανηγύρι, σ. 220.

Μπούτσικου-Ρίζου Εύφ.: Ή Παράκληση, ό άγιος Σωφρόνιος καί ή γιαγιά μου, σ. 198 - Στή λιτανεία τοῦ άγίου Δημητρίου, σ. 246 - Κοινωνοί, σ. 287.

Ν.Κ.Ρ.: Ήρχονται Χριστούγεννα..., σ. 275.

Σάκκος Στ.: Άσάλευτο στήριγμα τής πίστης, σ. 77.

π. Σπ. Ρ.: Άχτίδες καλοσύνης άπό τό 2022... γιά μιá πιό φωτεινή πορεία τόν νέο χρόνο!!!, σ. 13.

Σ.Τ.: Τό θαύμα πού (δέν) έγινε, σ. 260 - Χριστουγεννιάτικα άπροσδόκητα, σ. 317.

Τσιριντάνης Άλ.: Θαύμα ήρωισμού, σ. 85.

